

421647 41.30

1862-1980
KÖNYV
TÁR

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 115. ÉVFOLYAMA

1980. ÁPRILIS . XXIX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

TARTALOM

<i>Tokody Mihály</i> : Szervezési tartalmékok a vezetésben — — — — —	145
<i>Mátyás Csaba, Páli László</i> : Egy jó bükkmakktermés hűtött tárolásának tanulságai — — — — —	152
<i>Dr. Sali Emil</i> : A fa és fatermékek forrásainak és felhasználásának változásai (1950—1978) — — — — —	155
<i>Dr. Illyés Benjámin, dr. Márkus László</i> : Az erdészeti gazdaságtani és a termelési rendszer kialakítását célzó kutatások kapcsolata — — — — —	158
<i>Pethő József</i> : A fenyő papírfá termelés munkarendszerei — — — — —	161
<i>Dr. Fischl Géza</i> : A fagyöngy elleni biológiai védekezés lehetőségei — — — — —	167
<i>Bezzegh Péter</i> : Gondolatok erdőparkunk berendezéseiről — — — — —	170
<i>Dr. Zsombor Ferenc</i> : Új, minősített akácajták — — — — —	174
<i>Ifj. Pál Miklós</i> : A QUICKWOOD csemeteültető erőgéphez illesztése — — — — —	177
<i>Ifj. Solymos Rezső</i> : Elegyes faállományok szerkezeti tényezőinek hatása a fatermesre — — — — —	179

Címkép: Másfél évig hűtőházban tárolt bükkmakk csemetái (Fotó: ERTI, Mátyás Cs. felvétele).

A hátlapon: Zalai bükkös (Fotó: ERTI, Jérôme R. felvétele).

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Токоди М.</i> : Организационные резервы в руководстве	145
<i>Матвеев Ч., Пали Л.</i> : Выводы из хранения охлаждением хорошего урожая буковых орешков	152
<i>Dr. Sali E.</i> : Изменения ресурсов и использования древесины и деревянных изделий	155
<i>Dr. Illyés B., dr. Márkus L.</i> : Связь научных исследований служящих оформлению лесохозяйственной экономической и производственной систем	158
<i>Pethő J.</i> : Модель производства хвойной балансовой древесины	161
<i>Dr. Zsombor F.</i> : Новые квалифицированные сорта акации белой	174
<i>Пал М.</i> : Спеление лесопосадочной машины Érick ood с силовой машиной	177
<i>Шольмош П. мл.</i> : Влияние структурных факторов смешанных лесов гор Пилиш на продукцию древесины	179

CONTENTS

<i>M. Tokody</i> : The potentialities of organizing in the management — — — — —	145
<i>Cs. Mátyás and L. Páli</i> : The experiences gained from storing the beech seeds in cooled environment — — — — —	152
<i>Dr. E. Sali</i> : Changings in the resources and utilization of timber and wood products — — — — —	155
<i>Dr. B. Illyés and dr. L. Márkus</i> : The connection between scientific projects aimed at developing production and management systems — — — — —	158
<i>J. Pethő</i> : Production model for pulpwood of pines — — — — —	161
<i>Dr. F. Zsombor</i> : New, improved subspecies standardized of black locust — — — — —	174
<i>M. Pál</i> : The mounting of QUICKWOOD planting machine to the power supply machine — — — — —	177
<i>R. Solymos Jr.</i> : The effect of the structural factors of mixed stands of Pilis Mountains on the yield — — — — —	179

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti: Dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: Budapest, II. Frankel Leó u. 44. Levélcím: Budapest, Pf.: 17. 1277. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest, VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: Budapest, Pf.: 223. 1906. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai; előfizethető még a Posta Központi Hírlapiroda (Budapest, József nádor tér 1., 1900) és a lapterjesztéssel foglalkozó, egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre: 90.— Ft, egyes szám ára: 8.— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf.: 149. H—1389). az évi előfizetés ára: 7 \$.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger. 80 3. 901. Felelős vezető: Vilcsek János.

Index: 25 208

HU ISSN 0014—0031

SZERVEZÉSI TARTALÉKOK A VEZETÉSBEN

TOKODY MIHÁLY

A teljességre törekvés igénye nélkül, csupán néhány szerény tapasztalat összegezése révén, s nem forradalmi újdonságok tálatásával, szeretném, ha sikerülne jelen sorokkal hozzájárulnom a vezetésben rejlő tartalékok feltárásához. Vállalataink magasabb vagy középvezetőinek figyelmét néhány olyan szempontra kívántam felhívni, amelyek segítségével tartamosan megvalósítható a vállalati vezetők óhajtott célja: jó közérzet teremtése, a költségszintnél gyorsabb ütemű eredménynövekedés elérése és a vezetői sikerélmények gyarapodása.

A tartalékokat két csoportba szokták sorolni a szervezők: ismert és ismeretlen tartalékokra. Amikor a vállalati igazgató, a gyáregységvezető vagy érdekszetvezető a felettes szervhez indul, hogy éves tervjavaslatát megvitassák — még ha kisebb rutinnal és kevesebb helyi tapasztalattal rendelkezik is — sok olyan tartalékról tud, amelyet végső szükség esetén „be kell vetnie”, fel kell használnia, hogy a reális érvek vagy a kényszerű szükségszerűség hatására szorításokat eszközölhessen. Ezekben, az általa ismert tartalékokon kívül, csaknem minden termelésirányító munkatársa rendelkezik ilyen „titkos” tartalékokkal. Ezeket együttesen sorolja a szakirodalom az *ismert tartalékok* csoportjába. Elgondolható, hogy milyen jelentős hatékonyságtöbblet rejlik ezekben az ismert tartalékokban.

Legalább ilyen nagyságrendű gazdasági lehetőségek rejlenek a szakemberek szerint azokban a tartalékokban, amelyeket a vezetők *nem ismernek*, de az általuk irányított szervezet rendelkezik ezekkel, s csupán a „helyi látókör”, a megszokás vagy a képzettség hiánya miatt nem kerülnek felszínre. Az egyre szigorúbbá váló közzgazdasági környezet, az élő- és holtmunka megszervezéséért és megtartásáért folyó, egyre élesebb verseny miatt úgyszólván létkérdéssé válik minden vezető számára, hogy az említett tartalékok minden csoportját minél teljesebben feltárja, s azokat fokozatosan hasznosítsa is.

A vezetésben rejlő ilyen tartalékok feltárásához és azok alkalmazásához kívánok jelen sorokkal hozzájárulni. Az alábbi gondolatok *minden* vezetőhöz, tehát a kisebb termelőegységek vezetőihez és termelésirányítóihoz is szólnak. Nem tartalmaznak forradalmi újdonságokat vagy találmányokat, de a szervezés és rendszerezés eszközeivel talán sikerül néhány — eddig figyelmen kívül hagyott — módszerre és segédeszközre a vezetők és termelésirányítók figyelmét ráirányítani. A vezetési tartalékok fellelhetők a tervezés, a feltételbiztosítás, és a szabályozás minden szférájában, de csoportosíthatók a következők szerint is.

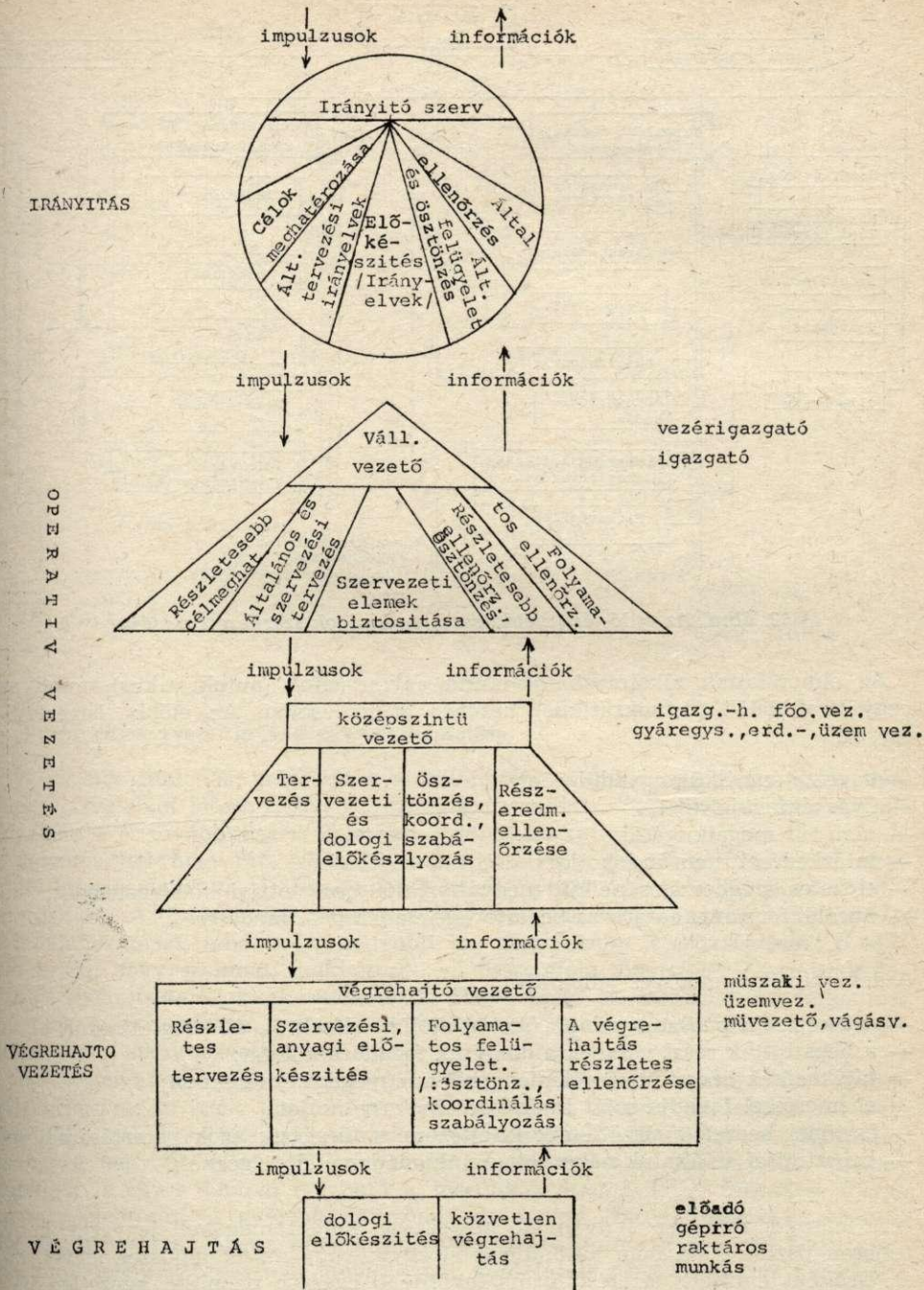
A vezetési stílus és a vezető egyénisége

Minden szintű vezetőnek egyre több információra van szüksége, s ezeket egyre gyakrabban, s mind inkább rövidülő idő alatt kell megkapnia. Rohamosan szaporodnak maguktól is mostanában az információk, de ezek tömegéből egyre többet szelektálni kell, illetve odairányítani, ahol azokat a leghatékonyabban felhasználhatják. Nem ritka ma már az olyan vállalati vagy más központ, ahol mázsaszám gyűlnek az elektronika jóvoltából özönlő táblázatok, leporellők, azonban ezeket nem hogy elemezni, de megtekinteni sincs ideje a vezetőknek, de még az illetékes beosztottaknak sem. Az ilyen információ-áramlás csak költségtöbbletet jelent, de a vezető tájékozottsága nem lesz jobb. Ne igényeljen tehát a vezető maga minden információt, mert *úgyis csak a lényeges adatok szintetizált ismeretanyagát használhatja a vezetéshez.* A gondosan elkészített terv fontosabb mutatóinak ismerete, s azoktól mutatkozó *eltérések vizsgálata* jelent igen fontos vezetői feladatot.

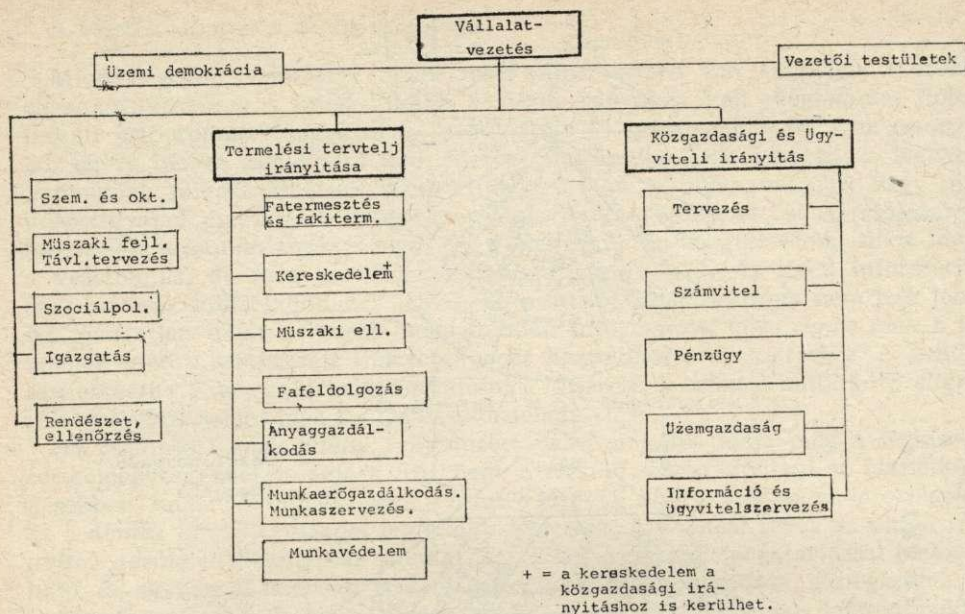
Az ösztönös, „érzés utáni”, rögtönzött vezetési stílus ideje még a legkisebb termelőegységeknél is lejárt. Ha nem a vezető kíván dönteni a részletkérdésekben, hanem a döntést arra a szintre hagyja, *ahol a szükséges információk és a döntés következményei leginkább ismertek,* a vezetési stílus az általa irányított területen bizonyosan javulni fog. Ezzel a vezetői magatartással biztosítható, de egyben el is érhető a *kockázatvállalás* meghonosodása, s megszűnik az a káros gyakorlat, hogy a középvezetők — különösen a nem közreműködésükkel vagy nem általuk hozott döntések rossz végrehajtásakor — *jó indoklás keresésére fordítják energiájukat,* ahelyett, hogy a maguk hozta döntés minden áron történő végrehajtásával törődjenek.

Jó gyakorlati vezetői segédeszközként ajánlja a szakirodalom a *demonstrációs táblák,* különösen a mozgó elemekkel működő, ún. „Gantt”-táblák (beszerezhetők a KSH szervezési boltjaiban, de házilag is előállíthatók) használatát, amelyek azonnal igazíthatók a változásokhoz, de egyúttal mutatják a tervezett irányt és az eddigi adatokat. Egy-egy táblára ne zsúfoljunk sok adatot, inkább több táblán szerepeljen egy-egy szakterület meghatározó adata. Érdemes ezek használatára rászorítania a vezetőnek mind saját magát, mind környezetét. Használatukkal *az értekezletek ideje is megrövidíthető,* mert a hozzászólások kizárólag a tárgyalt tábla tartalmára szorítkozhatnak.

Érdemes szót ejteni *a vezetőnek a termelőegységeknél eltöltött idejéről.* Erre a fontos tevékenységre igen sok vezető csak alkalomszerűen szakít időt. Ha legalább egy óra gondosan megtervezett programjába jó előre nem iktatja be rendszeresen az egységek ellenőrző látogatását, az nem válik rendszerré, s nem váltja ki azt a hatást, ami elvárható ettől. Különösen az erdészeti szakterületen (igazgató, erdészvezető) érhető el jó eredmény a rendszeres helyszíni ellenőrzésekkel, figyelembe véve a nagy távolságokat és a területet. A jó előre bejelentett vezetői látogatásra minden beosztott készül, tervfeladatait és a teljesítés állását számba veszi, s igyekszik addig a lemaradásokat pótolni, ellenőrzi a munkahelyeket, és saját vezetői feladatait alaposabban gyakorolja. Ha ilyenkor a magasabb vezető arra is szakít időt, hogy négy szemközt beszéljen néhány munkással, bizalmival vagy művezetővel, az ellenőrzött egység munkájáról teljesebb benyomást nyer, mint az esetleges többszöri, de alkalmi, más célú látogatásokkor. Egy-egy ilyen ellenőrzésre célszerű egy-egy szakterület gazdáját (tervest, személyzetist, munkaügyist, szervezőt, műszaki vezetőt stb.) is meghívni.

1. ábra. A vezetési hierarchia és funkciók

2. ábra. Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok szervezeti sémája

Az elmondottak alkalmazhatók mind az „utasító” (autokratikus), mind az „együttműködő” (demokratikus) vezetési stílus esetén. Az előbbi ismertetőjegyei:

- egyeztetés nélkül, egyedül dönt;
- „vaskézzel” igazgat;
- nem tűr megalkuvást;
- intézkedéseit nem indokolja;
- előzetes megbeszélés nélkül megváltoztatja beosztottjai kötelezettségét;
- aprólékosan meghatározza beosztottai feladatait és módszereit.

A demokratikus módszer jellemzői:

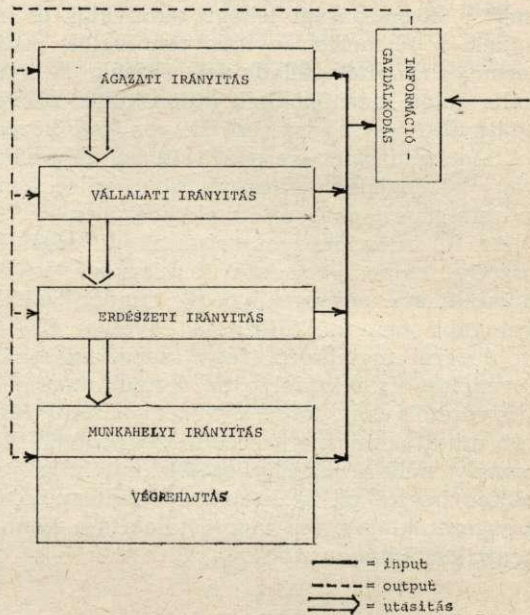
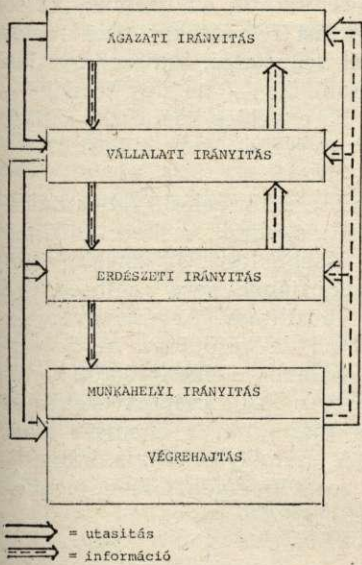
- tájékoztatja beosztottjait az őket érintő kérdésekről, állásfoglalásáról;
- a beosztottak részt vesznek a döntések meghozatalában;
- tájékozódik beosztottjai véleményéről a lényeges kérdésekben;
- elismeréssel fogadja saját intézkedéseinek kritikáját;
- ösztönzi beosztottjait ötleteik kifejtésére, s törekszik azok betartására;
- beosztottjai az általuk választott munkamódszerrel dolgoznak.

A második módszer nyilvánvaló helyessége mellett meg kell jegyezni, hogy teljesen tisztán soha nem különülnek el egyik vagy másik módszer jegyei, de az elsőként említett vezetési forma legfeljebb egészen primitív, képzetlen beosztottak esetében hozhat eredményt. Az viszont a legdemokratikusabb vezető számára is okszerű, ha a közösen hozott döntéseket „vaskézzel” végrehajtja.

Ugyancsak ajánlható minden típusú vezetés vezérelve gyanánt, hogy elsőként ne a tevékenységet, hanem az eredményt kérje számon beosztottjaitól.

Jelenlegi helyzet

Kivánatos állapot.

3. ábra. Információgazdálkodás

Az irányítószervezet működése és működtetése

A vezetői funkciók megosztása a különböző szinteken csak úgy valósulhat meg, ha valóban léteznek ilyen szintek, s szervezetük alkalmas az információk fogadására és továbbítására, valamint a döntéshozatalra.

Jelentős, fel nem tárt vállalati tartalék lehet a jó irányítószervezet nem kellő kihasználása, vagy a meglévőnél hatékonyabb szervezet létrehozása, korszerűsítése. A jó irányítószervezet egyik ismérve, hogy nagysága az egység feladatahoz mért, tehát nem nagyobb, de nem kisebb a szükségesnél, a másik pedig, hogy szakmai, szakképzettségi összetétele megfelelő. Ágazatunk jelentős ilyen tartalékokkal rendelkezik. Ideje, hogy az ésszerűsítést, fejlesztést ne csak a technikában, műszaki fejlesztésben, hanem szervezeti és szervezési lehetőségek alkalmazásával is magasabb szintre emeljük.

Ha — helyesen — abból indulunk ki, hogy a szervezetek a munkafolyamatok létrehozására és azok eredményes működtetésére létesülnek, akkor fel kell adnunk korábbi, személyiségekre alapozott szemléletünket, hiszen a vezetésben is egyre nagyobb jelentőséget nyernek a feszültségek és szervezetek. Ágazatunkban is egyre jobban érezhető a feszültség amiatt, hogy termelési folyamatok jelentősen és gyorsan változnak, de azokat irányító szervezet marad. Ez csaknem olyan káros következményekkel jár, mint az a tény, hogy gépparkunk jelentős fejlesztése mellett már nem jutott pénz és akarat a karbantartó, javító tevékenység fejlesztésére.

A központ részlegeinek nagysága és szakmai összetétele fontos kérdés. Egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy faipari mérnökök, gépészek, növényvédő szakemberek, közgazdászok, szervezők, szociológus, pszichológus, ergonómus, üzemorvos helyes, nem túlzott aránya javítja az irányítóapparátus hatékony-

ságát. Az is beigazolódott, hogy a részlegek között — az utóbbi évek változásainak hatására — bizonyos *arányeltolódások is indokoltak a központon belül*, mert a közgazdasági jellegű tennivalók és információs igények exponenciálisan nőnek, a termelésirányítási tennivalók pedig egyre inkább az üzemek, külső termelésirányítók feladatává válnak. A nyilvántartási feladatokat nem racionális dolog mérnökökkel, külön-külön részlegeknél végeztetni, hanem egyetlen adatgyűjtő és rendszerező helyen kell központosítani. Ez — ha úgy tetszik — vállalati adatbank szerepét tölti be, még akkor is, ha egyelőre kézi eszközökkel, vagy középgepek felhasználásával valósul meg. Ez egy kissé már előkészület a számítógépes adatbank alkalmazásához.

Az információközpontosítással a régi létszámú erdőművelési, fahasználati osztály, csoport feladata és létszáma az erdőgazdaságoknál, a kereskedelmi, műszaki stb. egységeké pedig minden vállalatnál kisebb lesz. Ugyanakkor hovatovább nem nélkülözhető egyetlen EFAG központjában sem az integráció kérdéseivel foglalkozó, vagy szervezési szakember beállítása. A részlegvezetők jövedelme és tekintélye ne a munkatársak számától, de különösen ne az osztályvezetői vagy főosztályvezetői címtől függjön, hanem tevékenységük konkrét mutatókkal mért eredményességétől. A csoport nélküli csoportvezetők és osztály nélküli osztályvezetők munkája jelentős maradhat, s elismert lehet akkor is, ha pl. szaktanácsadóként működnek. A személycentrikus irányító-szervezet kialakítása vagy átalakítása könnyebb vezetői feladat, de a *feladatcentrikus hatékonyabb!*

Egyéb vezetési tartalékok

A gazdasági környezet egyre több sorompójával szemben két szervezési segédeszköz jó szolgálatot tehet a szabad út és haladás keresésében mind a felsőbb, mind a középvezetés számára. Ezek: a mérhetőség és a *mérés*, valamint az *érdekeltség*. Az a vezető, aki az üzem- és munkaszervezésnek ezt a két elemét megfelelően alkalmazza, jelentékeny tartalékot szabadít fel. A mérés feltétele a mérhetőség (normatívák). Ez nemcsak a munkateljesítményekre, s különösen nem csupán a fizikai munkákra, hanem az alapanyag, energia, segédanyag, költség szint stb. mellett a szellemi, ügyviteli munkákra is értendő (könyvelt adat, gépelt oldal, kiadott bizonylat, kezelt állóeszköz stb.).

A helyes *érdekeltség* megteremtése sokkal nagyobb jelentőségű annál, amit ma tulajdonítunk neki. Igaz ugyan, hogy a jó érdekeltség megteremtése a jelenleginél sokkal nagyobb és aprólékosabb munkaráfordítást, szellemi beruházást igényel. Az új anyagi érdekeltségi szabályozók életbe lépése után különösen ajánlható a gazdasági vezetés számára a mozgóbér arányának a korábbihoz képest jelentős emelése, még a társadalmi szervek esetleges helyi ellenkezését is legyőzve, hogy így a *bérfejlesztés* nagyobb része *azokra a helyekre áramoljék, ahol pontosan mérhető mennyiségi, minőségi túlteljesítés és többletérték-termelés folyik*. Az egységek vezetőinek legyen lehetősége mozgóbérekertük egy részét *azonnal, a teljesítés napján kifizetni*, hogy így megsokszorozzák az ösztönzés hatását.

Egyre gyakrabban változik a termelési és értékesítési környezet, s egyre nagyobb súlya van a vezetői döntéseknek, ezért az *információszabályozás* kérdését kiemelt vezetői kérdésnek kell tekinteni. Az információáramlás jelenlegi mértékének és irányának az ábra szerint meg kell változnia. (Az információ mennyiségét a méretek jelzik.) Az ábrán jelzett „*információgazdálkodás*” számítógépes adatbankformája meghaladja egy-egy vállalat anyagi erejét, de társulással megsokszorozhatók a források.

A vezetés jól informáltságához tartozik az is, hogy ismerje a hasonló gazdasági egységek fontosabb eredményeit, de még jobb, ha a jó eredmények módszereit is ismeri. Fokozható ez a tájékozottság, a külföldi adatok és módszerek ismeretével. Jelentős tartalék az is, ha az újonnan alkalmazott technológia nemcsak egy év vagy több idő elmúltával képes olyan teljesítményeket hozni, amelyeket másutt már folyamatosan elérnek.

Fontos vezetési tartalékok rejlenek a vállalati szervezeti és működési szabályzatok élő alkalmazásában is. Általános jelenség ma már, hogy ezek színvonalas elkészíttetésére gondot fordítanak a vállalatok, de a célnak megfelelő alkalmazásuk még sok vállalatnál csorbát szenved. Amíg ezek a szabályzatok holt betűként, nemegyszer csupán a régi, helytelen gyakorlatot rögzítve, fiókokban hevernek, s csak az egyeztető bizottsági viták során vagy a munkaügyi bíróságok előtt kerülnek elő, a jó alkalmazásukban rejlő vezetési tartalékok sem kerülnek felszínre.

Azért említem mondanivalóm végén, hogy eléggé megrögződjék az olvasóban az üzemi demokrácia helyes alkalmazásában rejlő tartalékok fontossága. A dolgozók javaslattételi kedvének, érdeklődésének és alkotókedvének felkeltése számrengeteg helyett őket érintő és érdeklő célkitűzések népszerű ismertetése, s a partneri kapcsolat keresése és létesítése, a vezetés magasiskolájához tartozó tudomány, de eredményei — sikeres fáradozás esetén — többszörösen kárpótolnak minden vezetőt, mert

- növelik a vezetés biztonságát;
- tükrözik a munkahelyi légkört;
- jelzik a feszültségeket;
- segítségükkel megelőzhetőek a konfliktusok;
- hozzájárulnak a munkássá válás folyamatához;
- növelik a jó közérzetet.

„A fenyők termesztése és a fenyőgazdálkodás Magyarországon” c. könyvről közli az Allgemeine Forstzeitschrift 1979. évi 9/10. száma L. DIMITRI ismertetését. Nevezett megállapítja, olyan könyv, melyben az új hazai és nemzetközi kutatási eredményeket messzemenően figyelembevették. Megjegyzi, hogy különösen Magyarország fenyőerdő-területének 65—70%-át kitevő erdeifenyő termesztésének kutatása terén érték el jelentős eredményeket. Megemlíti, hogy bár a fenyőfakitermelés nem számottevő, a szokásos munkamódszereket, valamint a keleti és nyugati országokban gyártott eszközöket és gépeket behatóan ismertetik. Majd könyvismertetését a következőkkel zárja: „A könyv a jó ábrák, grafikus ábrázolások gazdagságát, valamint a nagyszámú táblázatban összefoglalt konkrét adatokat tartalmazza. A könyv teljesen alkalmas arra, hogy a magyar erdészeti gyakorlatnak a fenyőállományok gazdálkodásával összefüggő problémáinak megoldásához értékes útmutatásokat adjon. A külföldi erdész számára a könyvismertető csak egy nagy hátrányt lát: nagyon kár, hogy ezen értékes könyv eddig csak magyar nyelven jelent meg.”

Ref.: Bogár István

EGY JÓ BÜKKMAKK TERMÉS HŰTÖTT TÁROLÁSÁNAK TANULSÁGAI

MÁTYÁS CSABA,
PALI LÁSZLÓ

A bükkmakk rövid távú hűtőházi tárolása célszerűtlennek látszik, de kellően szikkasztva, -7°C -on legalább két évig károsodás nélkül tárolható. A tárolt mag egyenletes, jó csírázásának feltétele a jól időzített és gondosan végrehajtott rétegelés.

Az 1977. év őszén országosan jó bükkmakktermés jelentkezett. Több erdőgazdaság a begyűjtött bükkmakkot a termés biztonságosabb tárolása érdekében a szombathelyi magtárolóba küldte, mivel korábban olyan tájékoztatást kaptak, hogy a tárolóban bükkmakk elhelyezésére is mód van. A szombathelyi magtárolóban nagy gondot okozott az ilyen igény hirtelen jelentkezése. Eltekintve szervezési és elhelyezési gondoktól, a fő problémát a hűtött tárolás módszerének kidolgozatlanlansága okozta. Mivel a jó termés ritka alkalom a kérdések tisztázására, bekapcsolódtunk a bükkmakk-tárolásba, s dr. Páll Miklósné (Zalai EFAG, Nagykanizsa) jóvoltából hosszú lejáratú tárolási kísérletet sikerült indítani.

A rövid lejáratú tárolás tapasztalatai

Előre látható volt, hogy a bükkmakk ősztől tavaszig történő tárolását a központi magtárolóra hárítani nem célravezető. Ha ugyanis meggondoljuk, hogy a bükkmakk tavaszi vetés esetén 2—3 hónapos rétegelést igényel, akkor a novemberben beérkezett bükkmakkot már januárban el kell szállítani. Itt már nem is tárolásról, legfeljebb megőrzésről beszélhetünk. Ezen túlmenően számos szakember előtt ismeretes, hogy a központi magtároló ömlesztett tételek tárolására nincs berendezve. A magot műanyag kannákban tárolják. A magas nedvességtartalmú, friss bükkmakk viszont légelzártan nem tárolható, ezért a magtégeleket elég erőteljes szikkasztásnak kellett alávetni, a kb. 10—11%-os nedvességtartalom beállításáig. Ez kétségtelenül hatással volt az életképességére, de korántsem olyan mértékben, mint azt sokan feltételezték.

A betárolással egyidőben megkezdtük az egyes tételek minőségének és rétegelési igényének vizsgálatát. Mint az 1. táblázatból látható, a tárolóba beküldött tételek életképessége a nagykanizsai kivételével jónak volt mondható.

A megállapított rétegelési időszak hossza erősen változó volt, 15 és 117 nap között alakult. A rétegelési időszak hosszát nyilván a begyűjtés időpontja és körülményei befolyásolták. (A korán, szárazon begyűjtött makk-tételek hosszabb, a későn, nedvesen begyűjtöttek rövidebb rétegelést igényelnek.)

Bár a szükséges rétegelési időszakok minden tételre ismeretesek voltak, sehol sem „találták el” a megfelelő előkezelést. Így a tárolt bükkmakkvetések ország-szerte kiábrándítóan rossz eredményt szolgáltattak. A sikertelenség okát többen a helytelen tárolásban, a túlságosan erős szárításban látták. Hogy ez nem

Rövid tartamú tárolásra a központi magtárolóba beküldött búkkmakktételek néhány adata

Felhasználó (cs.-kert)	Életképeség (%)	Megállapított rétegelési idő (nap)	Tényleges rétegelési idő (nap)	Csemetekihozatal	A ki nem kelt makk életkép. (%)
BEFAG, Farkasgyepű	75	117	31	kb. 5 ⁰ / ₀ -os	67
BEFAG, Bakonybél	79	95	49	kb. 20 ⁰ / ₀	56
BEFAG, Ugod	73	94	13—39	kb. 5 ⁰ / ₀	57
TEFAG, Sopron	86	96	26—71	eredménytelen	—
ZEFAG, Nagykanizsa	56	94	60	kb. 3 ⁰ / ₀	—
MEFAG, Kál	75	15	10	kelés 50 ⁰ / ₀ -os (utána fagykár)	—

játszhatott jelentős szerepet, az bizonyítja, hogy a nyár folyamán több csemetekertet felkerestünk, és a gyengén kelt ágyásokban megvizsgáltuk a ki nem kelt makkok csíráképeségét. Mint az 1. táblázatból látható, a nem csírázott makkok 56—57 százaléka még életképes volt; a csírázás az előkezelés nem kielégítő volta miatt nem indulhatott meg. Az erős szikkasztás veszélytelenségét bizonyítja az a körülmény is, hogy a később ismertetendő tartamos tárolási kísérletben a búkkmakk csíráképesége még a harmadik évben sem mutatott leromlást.

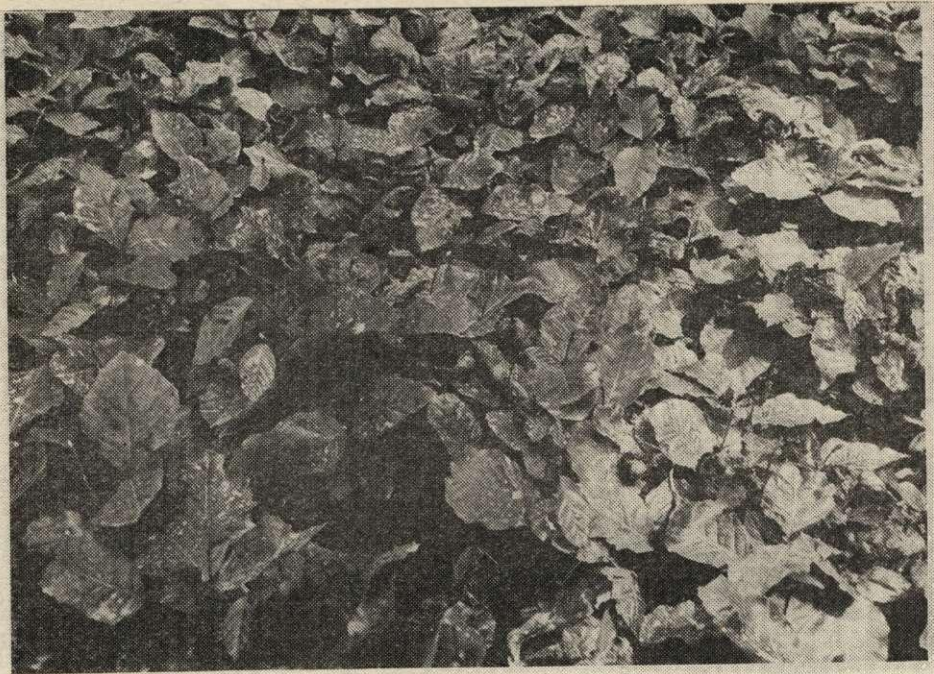
Kétségtelen, hogy a búkkmakk ősztől tavaszig történő tárolása és vetése a makk magas nedvességtartalma és csírázásgátlása miatt fokozott gondosságot igényel. Tárolás céljára viszont hűtőkamrát igénybe venni felesleges. *A búkkmakk a nedvességtartalom fenntartása mellett szellős, fagymentes pincében, adalékanyag nélkül, szétteregtetve tárolható.* A makkot vetés előtt megfelelően rétegelni kell.

A hosszú lejáratú tárolás tapasztalatai

Az 1977. év őszen egy búkkmakktétellel hosszú lejáratú tárolási kísérletet indítottunk el. A makk nedvességtartalmát 9—10⁰/₀ között állítottuk be. A télt légelzárt edényekben, a mélyhűtött tárolórészben, —7 °C-on helyeztük el. A makkhoz adalékanyagot nem kevertünk. Az életképeséget évente kétszer vizsgáltuk, illetve vizsgáljuk.

Hosszú tartamú búkkmakktárolási kísérlet eddigi eredményei

Vizsgálat ideje	Életképeség (%)	A megállapított rétegelési idő hossza (nap)	Az első csíranövények megjelenésének napja a rétegelésben
1977. X. 31.	63	96	60
1978. V. 10.	60	79	40
1978. XI. 27.	69	65	40
1979. III. 30.	59	68	30
1979. XI. 10.	62	73	30

A tárolt makkból kefesűrű magoncállomány nőtt

Az eddigi vizsgálatok eredményeit a 2. táblázatban foglaltuk össze. A bemutatott adatok alapján bizvást állíthatjuk, hogy gondos kezelés mellett *a bükkmakk minősége legalább két évig szinte változatlanul fenntartható*. Másfél éves tárolás után, 1979 tavaszán, a bajcsai csemetekertben elvetett bükkmakk kefesűrűen kelt és szemlátomást nem vesztett életképességéből (1. ábra).

Az életképesség alakulása mellett igen tanulságos a rétegelési időszak rövidülése is. A 2. táblázatból jól követhető, hogy az erősen lecsökkentett nedvességtartalom mellett is lassú ütemű rétegelődési folyamat zajlik le a hűtőtárolóban. Ennek következtében a rétegelési idény rövidül, illetve a csírázás a rétegelés alatt egyre korábban jelentkezik. Az életképesség százalékos értékének enyhe hullámozása a megengedhető mérvű vizsgálati pontatlanság miatt van.

A bükkmakk hosszú tartamú tárolását technikailag-biológiailag megoldhatónak ítéljük, s egyelőre kétéves tárolást javasolhatunk. Az ősztől tavaszig történő tárolás központi megoldása viszont csak akkor lenne célravezető, ha a magtároló nemcsak a tételek követelmény szerinti tárolását, hanem rétegelését is meg tudná szervezni. Ez esetben vetésre kész bükkmakkot tudna leszállítani.

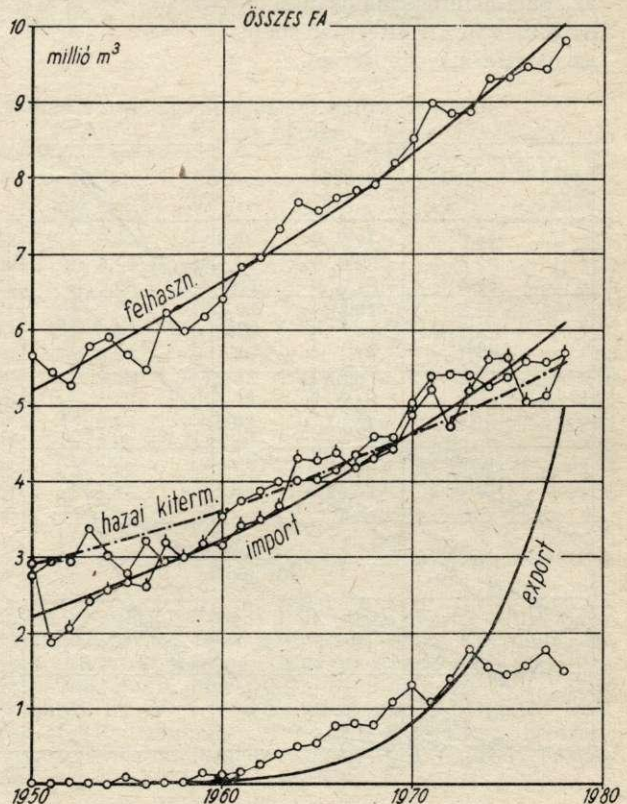
Mivel — mint láttuk — az eltérő időpontokban és eltérő körülmények között begyűjtött bükkmakk-tételek a rétegelésre eltérő módon reagáltak, tanulságként levonhatjuk azt is, hogy a különböző eredetű makk-tételeket nem szabad összekeverni. Az elkülönített kezelést egyébként az új szabvány is megkívánja. A megállapított rétegelési időt vetés előtt feltétlenül be kell tartani.

A FA ÉS FATERMÉKEK FORRÁSAINAK ÉS FELHASZNÁLÁSÁNAK VÁLTOZÁSAI (1950-1978)

DR. SALI EMIL

A fa és a fatermékek forrásaiban és felhasználásában rövidebb időszakok alatt (pl. két éven belül is) jelentős változások lehetségesek. Ez alkalommal alapvetően azokat a változásokat vizsgáltuk, amelyek 1976—1978 között következtek be. Az adatok az 1979. évi gyökeres változásokat még nem tükrözik, de tudjuk, hogy a vizsgált időszak olyan szakasz végéig terjed, amelyet követően a fa és a fatermékek forrásaiban (elsősorban az import nehézségei miatt) és — jórészt ennek következményeként — a felhasználásában is jelentős fordulat tapasztalható.

A korábbiakhoz hasonlóan — ez alkalommal 1950-től 1978-ig — számítottuk a megfelelő adatsorok trendjét. Az adatokat három ábrán, az együtthatók változását táblázatban adjuk. (A számításhoz felhasznált alapadatokat részben Halász Aladár, részben Raisky Ottó bocsátotta rendelkezésemre.)

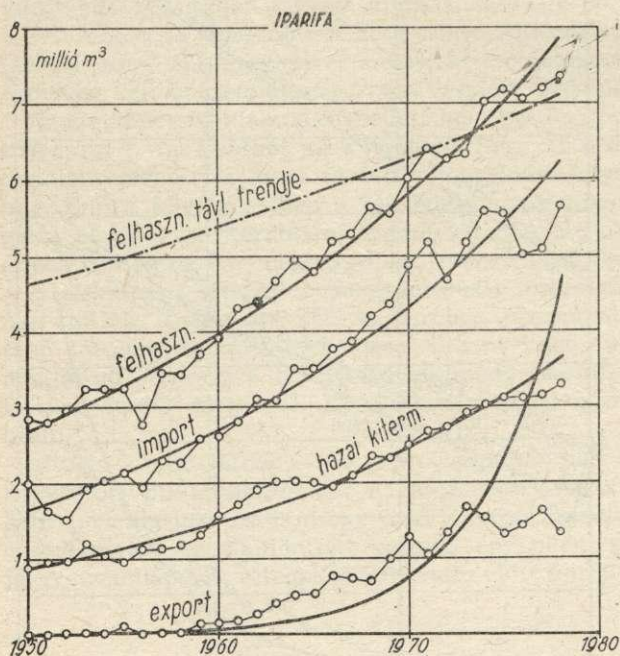
1. ábra. Az összes fa forgalma

Az 1. ábra alapján megállapítható, hogy az összes fa- és fatermékfelhasználás erősen megközelítette a 10 millió m³-t. Ezt a mennyiséget 1979-ben nem érte el, vagy éppen nem haladja meg, ennek nem az igénynövekedés mérséklődése az oka, hanem a beszerzési források beszűkülése. A hazai kitermelés 1970 óta 5 millió nettó m³ felett állandósult, s lényegében ugyanez állapítható meg az import mértékéről is. Az export trendvonala ugyan jelentősen emelkedik, de az alapadatok szerint ez is meglehetősen állandósult: az utóbbi hat évben 1,5 és 1,8 millió m³ között ingadozott.

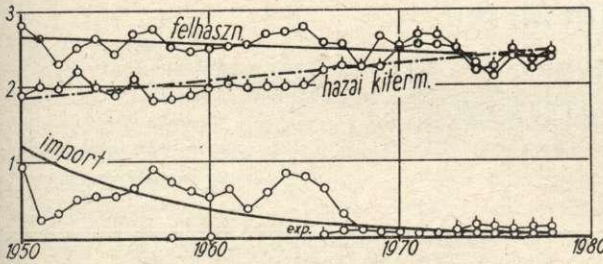
Az iparifa-felhasználás (2. ábra) 1974-től kezdve meghaladja az évi hétmillió m³-t, de növekedésének üteme csökkent. Ugyanezt állapíthatjuk meg a hazai iparifa-kitermelésről is. Az iparifa és termékei importjában jelentős hullámzások tapasztalhatók, amelyek függetlenek mind a felhasználástól, mind a hazai termeléstől. Az iparifa exportja lényegében azonos az összes faexporttal.

A tűzifa-felhasználásban (3. ábra) 1950-től igen lassú csökkenés volt tapasztalható. Az általános tüzelőgondok miatt várható, hogy ez a tendencia is véget ér, s a tűzifa-felhasználás lassú növekedésének leszünk tanúi. A hazai kitermelés növekedése jóval lassúbb volt, mint az összes fakitermelésé; az importot továbbra is a csökkenés jellemzi. Feltételezhető megfelelő fakitermelési elvek érvényesítése esetén, hogy importra a felhasználás további növekedésekor sem lesz szükség.

Táblázatunk alapján 1977—1978-ra megállapíthatók a következők:
csökkent a növekedési ütem
 az összes fafelhasználásban,
 az iparifa-felhasználásában,
 az összes hazai kitermelésben,
 az iparifa-kitermelésben,

2. ábra. Az iparifa forgalma

a tűzifa-kitermelésben
 az összes faimportban,
 az iparifaimportban,
 az összes faexportban,
 az iparifaexportban és
 a tűzifaexportban;

nőtt a csökkenés üteme

a tűzifa-felhasználásban (egyelőre) és
 a tűzifaimportban.

Már most (e tanulmány megírásának időszakában) megállapítható, hogy az 1979. és az 1980. évek jelentős fordulatot hozhatnak az ismertetett témákban. Ezek számszerű megítélésére azonban majd pontos adatok ismeretében vállalkozhatunk.

A fa forrásainak és felhasználásának átlagos évi változási üteme

M.e.: százalék

Megnevezés	1950— 1968	1950— 1970	1950— 1972	1950— 1974	1950— 1976	1950— 1978
Összes felfelhasználás	+ 2,42	+ 2,42	+ 2,45	+ 2,41	+ 2,41	+ 2,35
iparifa-felhasználás	+ 4,09	+ 4,05	+ 4,05	+ 3,98	+ 3,99	+ 3,88
tűzifa-felhasználás	- 0,06	- 0,06	- 0,05	- 0,18	- 0,34	- 0,38
Összes hazai kitermelés	+ 2,71	+ 2,83	+ 3,03	+ 3,01	+ 2,95	+ 2,36
iparifa-kitermelés	+ 5,77	+ 5,63	+ 5,56	+ 5,49	+ 5,37	+ 5,19
tűzifa-kitermelés	+ 0,65	+ 0,91	+ 1,26	+ 1,16	+ 1,08	+ 1,03
Összes faimport	+ 4,29	+ 4,08	+ 3,95	+ 3,88	+ 3,77	+ 3,58
iparifaimport	+ 5,16	+ 5,29	+ 5,24	+ 5,19	+ 5,04	+ 4,80
tűzifaimport	- 1,93	- 6,28	- 9,03	- 10,63	- 11,29	- 11,53
Összes faexport	+ 33,37	+ 35,83	+ 33,32	+ 31,22	+ 28,67	+ 26,13
iparifaexport	+ 36,96	+ 34,62	+ 32,99	+ 30,96	+ 29,01	+ 25,95
tűzifaexport	+ 16,70	+ 21,44	+ 23,44	+ 26,02	+ 25,48	+ 24,58

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: *Bezzegh Péter* üzemvezető, Pilisi Park-erdőgazdaság, Budakeszi; *dr. Fischl Géza* egyetemi adjunktus, ATE, Keszthely; *dr. Illyés Benjamin* tud. osztályvezető, ERTI, Sopron; *dr. Márkus László* tud. főmunkatárs, ERTI, Sopron; *Mátyás Csaba* tud. munkatárs, ERTI, Szombathely; *Páli László* erdőszaktikus, ERTI, Szombathely; *ifj. Páll Miklós* erdőmérnök-hallgató, EFE, Sopron; *Pethő József* technológus, NyFK, Szombathely; *dr. Sali Emil* főosztályvezető, MEM EFH, Budapest; *ifj. Solymos Rezső* erdőmérnök-hallgató, EFE, Sopron; *Tokody Mihály* csoportvezető, MEM EFH, Budapest.

AZ ERDÉSZETI GAZDASÁGTANI ÉS A TERMELÉSI RENDSZER KIALAKÍTÁSÁT CÉLZÓ KUTATÁSOK KAPCSOLATA

DR. ILLYÉS BENJAMIN,
DR. MÁRKUS LÁSZLÓ

Az erdészeti gazdaságtani kutatások alapvető feladata olyan ismeretek kialakítása, melyek elősegítik a különféle időtávlatú és eltérő szervezeti szintű termelési és fejlesztési célkitűzések gazdaságilag racionális meghatározását, valamint e célok megvalósítását szolgáló gazdasági környezet kialakítását.

A teljesség kedvéért megemlítjük, hogy a szakirodalomban széles körű vita folyik a szervezés feladatairól. A jelenlegi ismeretek összegezését az 1046/1977. Mt. határozat foglalja össze. E szerint a szervezés alapvető feladata a tervben foglalt célok elérésének elősegítése, annak feltárása, hogy miképpen lehet a feladatok végrehajtását szolgáló tevékenységet ésszerűbbé, eredményesebbé tenni a munkakörülmények, a munkafeltételek és a munkakapcsolatok egyidejű javításával.

Levonható tehát az a következtetés, hogy az erdészeti gazdaságtani ismereteknek a különféle szintű és időtávlatú célok gazdaságilag megalapozott kitűzését, a szervezési ismereteknek pedig e célok végrehajtását szolgáló tevékenységek eredményesebb elvégzését kell elősegíteni. E tény felismerése a kutatási feladatok céltudatos elhatárolását, a szakemberek specializációjának tudatos irányítását segíti elő és ennek révén hozzájárul a kutatás szervezettebb megvalósításához. Egyúttal felhívja a figyelmet a két kutatási terület egymáshoz kapcsolódására is.

Az erdőgazdálkodás sajátosságaiból következően a termelési célok meghatározásának folyamata eltér az általánostól. A megszokott eljárás az, hogy különféle szintekre (munkahely, üzem, vállalat, népgazdaság) és eltérő időtávlatokra (rövid, közép-, hosszú táv) dolgozzák ki az egyes ágazati gazdaságtanok a célkitűzések ismeretanyagát. Viszonyaink közt szükséges egy speciális vizsgálati objektumra, a faállományra és az általánosnál hosszabb időtávlatra is kidolgozni a gazdasági célkitűzések megalapozását szolgáló ismeretanyagot, a *fatermesztés gazdaságtanát*. Ezeknek az ismereteknek lehetővé kell tenni az erdővel való tartamos gazdálkodást, a fafajpolitikát alátámasztó, a jelenlegi korszerű tudás szintjén több évtizedet átfogó vizsgálatok elvégzését. Az ágazati gazdaságtannak ez a speciális területe — természetéből adódóan — igen szoros kapcsolatban van az *erdőrendezéssel*, amely az erdővel való tartamos gazdálkodás feltételeit elsősorban naturális összefüggésekre alapozva elemzi és szabályozza. Ugyancsak szoros kölcsönhatást kell teremteni a *biológiai, fatermesztési és műszaki* kutatásokkal. Így a szűkebb értelemben vett szakmai kutatási eredmények közül kiválaszthatók az egymással összhangban levő, gazdasági szempontból is racionális megoldások. Ezek épülhetnek be az ágazati fejlesztési célkitűzéseibe, ezeknek a megvalósítását kell megfelelő gazdasági környezet, gazdasági szabályozórendszer kialakításával elősegíteni.

Ágazati gazdaságtanunk e speciális ága — éppen úgy, mint a fatermelési rendszer kialakítását szolgáló kutatások — elemzi a fatermelés valamennyi részfolyamatát az erdészeti szaporítóanyagtól a vágásérett erdőig, illetve annak kitermeléséig. A vizsgálatok objektuma tehát megegyezik. Az erdészeti ökonómusok tevékenységénél azonban bemenetként szerepelnek a biológiai és műszaki kutatások eredményei, ezek egyesültek vizsgálataink során a társadalomtudományok korszerű ismereteivel. Az ökonómiai szempontból megszűrt szakmai eredmények megfelelő irányítás esetén visszacsatolnak a biológiai és műszaki tudományok felé, amelyek új eredményei ismét az ökonómiai kutatásokhoz kerülnek. Ez az önszervező rendszer képes lesz az ágazati gazdaságpolitika helyes céljainak meghatározását elősegíteni, a szakmai igényeket kielégítő, a biológiai és műszaki tudományok eredményeinek bevezetését ösztönző gazdasági szabályozórendszer kialakításához hozzájárulni. Jól működő erdőfelügyeleti hálózat és megfelelő gazdasági környezet a vállalataink számára olyan érdekviszonyokat jelent, amelynél a biológiai és műszaki szempontból helyes megoldások ökonómiailag is előnyössé válnak. Ily módon „önmaguktól”, viszonylag kevés direkt beavatkozással összhangba kerülhetnek a csoport-érdekek a társadalom érdekeivel.

A *fatermelési rendszereknek* — elsősorban a biológiai tudományok összege-zésekként — egy időben viszonylag állandó, lassabban változó ismeretanyagra kell támaszkodni. Ennek révén biztosabbá válik pl. a fafajmegválasztás, a beavatkozások időpontja és mértéke, az a követelményrendszer, amely biológiai szempontból lehetővé teszi, hogy érdeink termelési funkcióikat minél teljesebb mértékben teljesítsék. Ezt a biológiai követelményrendszert időben gyorsabban változó műszaki és ökonómiai megoldások kidolgozásával kell kielégíteni. Az így levezetett célok elérését a szervezéstudomány segíti elő azzal, hogy feltárja a tevékenységek eredményesebb teljesítését szolgáló feltételeket.

A *fatermesztés ökonómiája* a teljes termelési ciklus gazdaságtana. Korábban arra törekedtek, hogy a klasszikus faterméstani kutatásokhoz hasonlóan, hosszú megfigyelési idősort alakítsanak ki az ökonómiai vizsgálatokra is. Elég azonban arra gondolni, hogy csupán egy ember élete során is milyen gyökeres változások történtek a termelésben a kézi termeléstől a fakitermelő kombájnokig, ahhoz, hogy felismerjük az ilyen vizsgálatok ésszerűtlenségét. Különösen a sokféle naturális adat értékbeni átszámíthatatlansága miatt. Egyébként is, ma már az egész termelési ciklusra kiterjedő vizsgálatoknál általánosan elfogadott alapelv, hogy az *újratermeléshez jelenleg társadalmilag szükséges ráfordításokat* kell meghatározni.

Ez a feladat modellvizsgálatokkal oldható meg. Több éve végzünk ilyen vizsgálatokat. Publikált a némesnyárokra levezetett kutatási eredmény, a FAO részére elkészült az akác elemzése. Az OMFb kezdeményezésére az erdőszervezet átalakításával kapcsolatos hasonló vizsgálatokat végeztünk. Legutóbb a következő ötéves terv szabályozórendszerének előkészítését szolgáló felmérés-nél teremtettük meg e vizsgálatok továbbvitelének feltételeit. Ezen utóbbi munka eredményeként jól ismerjük a gyakorlat elképzeléseit, az ehhez kapcsolódó naturáliákat, költségeket és hozamokat. Látnak azonban, hogy a jól működő szabályozórendszer kialakításához *már most el kellene indítani a továbbfejlesztésnek megfelelő adatgyűjtéseket*. Ezek akkor lesznek tökéletesebbek, ha más kutatási területekkel az indulástól kezdve, szorosabb együttműködést teremtünk.

Modelljeink két fő részből állnak: első részük a naturáliákat tartalmazza kel-lő pontossággal, másik részük a költséghozam-viszonyokat tárja fel.

1.0. A *naturáliák* levezetésénél a termelésirendszer-kutatásoktól kell megkapni, hogy

- különböző termőhelyeken,
- milyen célállományok termesztethők,
- ezekben melyik évben, milyen munkát kell végezni,
- e munkák milyen naturális ráfordításokkal és hozamokkal járnak,
- a végrehajtandó munkák minősítésének mi a rendszere, amely lehetővé teszi a teljesítmények objektív értékeléséhez kapcsolt finanszírozást.

1.1. Részleteiben ismernünk kell a nemesítés, a szaporítóanyag-termelés fontosabb műveleteit és produktumát naturáliákban.

1.2. Ismernünk kell a talaj-előkészítéstől a befejezetlen erdősítések ápolásáig a beavatkozások módját, időpontját, gyakoriságát, a pótlás mértékét, a befejezés időpontját. Elkerülhetetlen e kritikus szakaszok minősítési kritériumainak a jelenleginél pontosabb kidolgozása.

1.3. A tisztítások és gyéritések vonatkozásában a beavatkozások időpontját, mértékét, az eltávolított fatömeg mennyiségét és választék-összetételét, a teljesített munka értékelésének kritériumrendszerét kell ismernünk.

1.4. Véghasználatok esetében az eljárások rögzítésén kívül szükséges az időpontok, a kikerülő összes fatömeg és ennek méretcsoport, illetve választék szerinti megoszlásának ismerete. Itt is elkerülhetetlen, különösen a természetes felújításoknál, a teljesítmények értékelésének kritériumrendszere.

Ezek a naturális adatok az egyes kutatócsoportok és a gyakorlati szakemberek munkája eredményeinek folytonos visszacsatolásával vezethetők le. E folyamatban nem szabad egyoldalúan biológiai vagy műszaki szempontokra építeni. A számításba vehető megoldások közül a *fejlődés adott szintjén megvalósítható beavatkozások, technológiák* kidolgozására célszerű összpontosítani, melyekre a társadalmilag szükséges ráfordítások meghatározhatók.

2.0. Az így kialakított naturális modellek *ökonómiai* tartalommal való megtöltése reprezentatív adatgyűjtéssel látszik megoldhatónak. Az újratermeléshez társadalmilag szükséges ráfordítások meghatározásához a szakmailag indokolt beavatkozásokhoz tartozó megvalósítható technológiák költségeinek és hozamainak gyűjtését kell megszervezni célszerűen kialakított célállomány-típusonként és ezen belül összevont termőhelyi osztályonként. Például a bükk-fatermelési naturális modell ismeretében meg kell határozni a reálisan alkalmazható technológiákat (talaj-előkészítéstől a véghasználatig), és ehhez kell keresni a vizsgált évben jellemző erdőrészleteket. Megfelelő adatgyűjtési rendszerrel a tényszámok így levezethetők. Kialakulóban levő technológiáknál a becsült költségek megállapítása indokolt.

Ilyen céltudatos reprezentációval megállapíthatók a főbb célállományok társadalmilag szükséges újratermelési ráfordításai és hozamai.

3.0. A modellek naturális és értékbeni adatai birtokában számos ökonómiai vizsgálat végezhető el. Mód nyílik különböző termőhelyek, célállomány-típusok, üzemmódok, vágásfordulók, technológiák stb. jövedelmezőségének az elbírálására, az erdő értékének különféle módszerekkel való levezetésére, az értéknövedék, a hatékonyság elemzésére. Jobban felismerhetővé válnak a termelési ciklust átfogó termelési rendszerek horizontális összekapcsolódási lehetőségei.

Nagyon fontos eredmény várható abból, hogy a biológiai és műszaki követelményekkel jobban összhangban álló *ágazati gazdasági szabályozórendszer* kidolgozására is mód nyílik.

A FENYŐ PAPIRFA TERMELÉS MUNKARENDSZEREI

PETHŐ JÓZSEF

A Nyugatmagyarországi Fagazdasági Kombinát (NYFK) területén a fakitermelés fejlesztését alapvetően a vállalat ipari tevékenysége határozza meg. Az ipar igénye a fő melletti tevékenységet egyrészt a forwarderhez igazított rövidfás termelési módszerek magas szintű kifejlesztése felé irányítja, másrészt — a kevésbé értékes faanyag kitermelésénél — az aprítéktermelés bevezetésére ösztönöz. Miként évekkel, évtizedekkel ezelőtt a motorfűrész, a rakodógép és a csuklós vonszoló — ma a forwarder, a processzor, és az aprítógép megjelenése ad lehetőséget és ösztönzést a fakitermelési munkák korszerűsítésére.

A vállalati fő céliktűzéseknek megközelítését szolgálják azok a kísérletek, kutatások, amelyekkel a fakitermelés meghatározó területeire kidolgozzuk az igényeknek legjobban megfelelő munkarendszereket. A NYFK-nál egyik ilyen meghatározó terület az erdeifenyvesek nevelővágása, annak technikai kivitele. Jelen írásomban e témakörben végzett kísérletsorozat eredményeinek összefoglalását adom.

A feladat

A feladat olyan termelési technológia kidolgozása, amely a legkedvezőbb feltételeket nyújtja a 20—50 éves erdeifenyvesekben a nevelővágások végrehajtására papírfa-célválaszték termelése esetén. Ennek megfelelően az erdőnevelés—gépesítés—gazdaságosság kívánatos szintjeit biztosító módszer kidolgozását tűztük ki célul. Az volt a követelmény, hogy a nevelővágás kellő magassági, vastagsági, illetve értéknövekedést eredményezzen, a gépesítés tegye könnyebbé a fizikai munkát, járjon élőmunka-megtakarítással, és mindez elfogadható költségfordítás mellett legyen megvalósítható.

Munkarendszer-modellek és gépeik

A munkarendszerek értékeléséhez végzett kísérleti felvételek a gazdasági átlagot képviselő állományban történtek. Fontos korlátozó feltétel volt, hogy a jelzett korcsoportba tartozó állományokat sok esetben nem szabályos hálózatban (min. 10 000 db/ha tőszámmal) telepítették.

A technológiai variációk kiválasztását egyrészt a papírfa választott hossza (1, 2 és 4 m), illetve az előszakaszolás mértéke (hosszúfa, szálfá), másrészt a nevelővágás módja (klasszikus, sematikus), harmadsorban a választott eszközök típusa határozta meg. Ezért alapváltozatként 8 munkarendszert, és ezen belül 17 munkarendszer-változatot vizsgáltam. Természetesen további változatok be-

helyettesítésének sincsen akadálya. A hagyományos nevelővágás alkalmazásakor az egyes munkarendszerek alváltozatát az előközelítés és közelítés eszköze szerint, a sematikus gyéritésnél pedig a módszert meghatározó vezérgép típusa alapján neveztem el. Elemeztem az időszaki dolgozók több kézimunkát jelentő tevékenységét, továbbá a forwarder kiszállítógépként való alkalmazását is. A vizsgált munkarendszerek változatairól összefoglaló táblázatot készítettem.

Nem vitatom, hogy a választékosság és a géptípusok szerinti rendszerezés erőltetettnek tűnik. A gyakorlati élet azonban így veti fel ezeket a kérdéseket. Az erdészeti rendszerek kialakításának átmeneti időszakában talán ez a forma is használható.

A NYFK vizsgált erdeifenyő-állományaiból a gyérités során jórészt papírfát termelnek, ami egyrészt a cementkötésű forgácslapgyártás alapanyagául szolgál, másrészt exportra kerül. A szállítás mindkét esetben felső- vagy közbelső rakodókról, járműszerelvénnyel történik. Ezt az üzemi termelési folyamatot vizsgáltam a nyolc munkarendszer felállításával és elemzésével.

Az 1. munkarendszer a papírfatermelés ma alkalmazott gyakorlatát reprezentálja. A 2. munkarendszer életre hívója a magyar erdészletben megjelenő forwarder és a kérgezógépek darus kiszolgálású (kommander) változata. Előrelépést jelent az 1. munkarendszerrel szemben a rakodás könnyű gépesíthetősége és a kézi fel- és leterhelés teljes kiküszöbölése. A 3. munkarendszernél a 4 m-es hosszúság választásával az alsórakodói feldolgozás hatásának tömeltti vonatkozásait elemeztem, így sor került az előközelítés eszközének és technológiájának, továbbá a mobil kérgezógép alkalmazásának vizsgálatára. Gépi eszközöket találtam a jelzett műveletek elfogadható kivitelére, azonban a megoldás egyéb kihatásai nem indokolják a fejlesztének ezt az irányát. A 4. munkarendszer esetében a forwarder és a darabolófej együttes alkalmazásának lehetőségére kerestem a választ. A pontatlan vágás és a jelentős költség-többlet miatt jelenleg ezt a megoldást sem tartjuk bevezetésre alkalmasnak. Az 5. munkarendszer a szálában történő termelést jelenti. A fenyő fiatalosokban — elsősorban mozgatási nehézségek miatt — ez a legkevésbé alkalmazható rendszer. Alkalmazására csak az aprítéktermelés esetén gondolhatunk. Az 1—5. munkarendszerek a válogató, klasszikus gyérités végrehajtásának megoldásai.

A 6. és 7. munkarendszer a sematikus változatnak felel meg, az előbbiben a döntő-rakásoló, az utóbbinál a harveszter a meghatározó vezérgép. Mindkét esetben a sorok teljes kitermelésének, illetve érintetlenül hagyásának változtatása adja a beavatkozás eredményét. A 8. munkarendszer a kombinált gyérités végrehajtását biztosítja. A vezérgépként szereplő processzor, amely előközelítést, gallyazást, darabolást, rakásolást végez, a 20 méterenként kialakított nyomvonal kitermelését igényli, bizonyos vonal menti faegyed-válogatással együtt. A módszer alkalmazásával már az első gyérités során elfogadható állományképhez jutunk.

A kísérleti munkát a következő géptípusokkal végeztük el:
kezdő műveletsoport
döntés, gallyazás, darabolás — *Sthil 031 AV* motorfűrész, *Bobcat 1075* döntő-rakásoló, *Allen Jark* harveszter;
további műveletek
előközelítés — *KK—71* közelítő kerékpár, *Farmi JL—30L* csörlő *MTZ—50* erőgépen, gémtoldal *Valmet 872* forwarderon
közelítés — *MTZ—50* + *KCR—2000* pótkocsival, *D4K—B* + *HIAB* pótkocsival, *Valmet 872*, *Valmet 882PK* + *ÖSA* darabolófej

A fenyőpapírfá-termelés munkarendszerei és technológiai változatai

Munka- műve- letek	VEGREHAJTÁS MÓDJA																		
	klasszikus gyérités										sematikus gyérités								
	1. mr. (1 m)		2. mr. (2 m)					3. mr.			4. mr.		5. mr.		6. mr.		7. mr.		8. mr.
	KCR	D4K-B	Időszaki	Kézi	Kk.-pár	Gémt.	Kisz. forw.	Időszaki	4 m	Hosszúfa	Szálfá	Bobcat	B. + SS 103	M.-fűrész	Har- veszter	Procesz- szor I.	Procesz- szor II.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			
Döntés			M.- fű- rész				M.- fű- rész			M.- fű- rész	Bob- cat	Bob- cat	M.- fű- rész	Al- len	M.- fű- rész	M.- fű- rész			
Gallyazás	M.- fű- rész	M.- fű- rész	fej- sze	M.- fű- rész	M.- fű- rész	M.- fű- rész	M.- fű- rész	fej- sze	M.- fű- rész	M.- fű- rész		M.- fű- rész	SS- 103	jarck					
Darabolás			M.- fű- rész						M.- fű- rész							Kok- kums	T- 150 K		
Gőcsözés	fej- sze	fej- sze	fej- sze	fej- sze	fej- sze	fej- sze	fej- sze	fej- sze								GP 822	Kok- kums adap- ter		
Rakásolás	-	-	-	-	-	kézi	-	-	kézi	kézi	kézi	-	-	-	-				
Elő- közéltés	kézi	KK. pár	kézi	kézi	KK. pár		kézi	kézi	Csörl.	Csörl. +kézi	Csörl. +kézi	KK. pár	KK. pár	KK. pár	KK. pár				
T. dara- bolás	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Valmet +OSA dara- bolófej	M.- fű- rész								
Közéltés	KCR- 2000	D4K- -B + H I A B	D4K- -B + H I A B	Val- met	Val- met	Valmet gém- toldat- tal	Val- met	Val- met	Val- met		Val- met	Val- met	Val- met	Val- met	Val- met	Val- met	Val- met		
Kiszállítás																			
Szállítás	ZIL + kézi	-	-	ZIL + H I A B										ZIL+H I A B					
Kérgezés	C a m b i o					C a m b i o					C a m b i o								
T. dara- bolás	-	-	-	-	-	-	-	-	M.- fű- rész	-	-	-	-	-	-	-	-		
Rakodás	K é z i				D 4 K - B + H I A B						D 4 K - B + H I A B								

rakodás — D4K—B + HIAB 550, IFA W50 LA/Z + HIAB 560
 processzorok — SS—103, Kockums GP 822, T—150K + Kockums-adapter
 kergezés — MTZ—50 + Cambio 70—35 AE
 szállítás — ZIL 130 G platós és rakoncás változata.

A műveletek időszükséglete

A vizsgált fakitermelési munkafolyamatokra és műveletekre egyértelműen a sztochasztikus kapcsolat a jellemző. Az összefüggés-viszonyokat nagy számú hatótényező határozza meg. A munkafolyamatot felépítő munkafolyamat-szakaszok, ezeken belül a munkaműveletek elemzésekor azonban minden esetben azt tapasztaltam, hogy a sok tényező közül csak két-három változónak van alapvető szerepe az időszükséglet alakulásában. A műveletek fajlagos időszükségletének meghatározásához csupán ezeket a nagy korrelációt mutató, független változókat mértem. Ezek és a függő változó (az időszükséglet) közötti függvénykapcsolatot regresszió-analízis segítségével határoztam meg. Eredményül a munkaműveletek adott eszközzel és technológiával való végrehajtásának fajlagos időszükségletét kaptam.

A mérések alapján számított összefüggések grafikus képe általában egy térbeli görbült felületet ad. Egyszerűbben értelmezhetőek a számított több tagú hatványkitevős függvények, melyek általános matematikai alakja:

$$Y = a X_1^b \cdot X_2^c \dots X_n^i$$

ahol b, c i kitevők azt mutatják, hogy a hozzájuk tartozó független változók ($X_1, X_2 \dots X_n$) egységnyi relatív változása hány egységnyi relatív változást idéz elő a függő változó (Y) értékében.

A munkaműveletek elemzésében, majd a munkarendszerek mutatóinak meghatározásában és értékelésében az Erdészeti és Faipari Egyetem erdőhasználati tanszékén kidolgozott eljárást alkalmaztam (dr. Herpay Imre—dr. Rumpf János, 1978). Ugyanitt végeztem el a felvételi adatok kiértékelését is, egy Hewlett—Packard 65 típusú programozható kalkulátorral (Mihály Sándor segítségével).

Az eredményül kapott időegyenletek közül példaként mutatom be a következőket:

A kezdő műveletcsoport időszükséglete

Döntés—gallyazás—göcsözés—ágeldobás—rakásolás állományban, 2 fővel végezve, 2 m-es választék termelése esetén:

$$t \text{ (üzemperc/m}^3\text{)} = (22,13 \cdot V^{-0,433}) \frac{100}{P}$$

ahol

V = az átlagfa köbtartalma bruttó m³ben (m³/db)

P = az időkihasználás mértéke (%)

A közelítő kerékpáros előközelítés időszükséglete

2 m-es papírfa mozgatása esetén:

$$t \text{ (üzemperc/m}^3\text{)} = (41,23 \cdot s_1^{0,063} \cdot V^{-0,293}) \frac{100}{P}$$

ahol

n = a választék adott tartományra jellemző darabszáma.

A példaként bemutatott fenti időegyenletek — az itt nem közölt további

néhány tucattal együtt — jól írják le a vizsgált körülmények között végzett munkák átlagos időszükségletét. A matematikai megbízhatósági mérőszámok is erre utalnak. A korrelációs koefficiens minden esetben $r = 0,62-1,00$ közötti, míg a relatív hibaszázalék $H_r = 2,5-28,4\%$ közötti értéket mutatott. Figyelembe véve azt, hogy ezek a számok egy-egy tényleges műveleti ciklus-idő átlagos eltéréseinek nagyságát mutatják a számíthatóhoz képest, és azt is, hogy a plusz—mínusz eltérések a ciklusok ismételése során kiegyenlítik egymást, a függvények a további számítások alapjául elfogadhatók.

Egzakt meghatározása nehéznek tűnt, ezért átlagszámokat használtam a választékolásra és a sarangolás kiegészítő műveleteire. Más helyen összetett megoldást választottam. Pl. a forwarderes közelítés időszükségletéhez a gémtoldatos előközelítés és a darabolófejes munka átlagértékeit kapcsoltam hozzá. Néhány közelítési és szállítási műveletre vállalati átlagos értékeket használtam fel, míg a *Bobcat 1075* és *Allen Jark* géptípusok esetében az ERTI kutatási eredményeire támaszkodtam.

A vizsgálatok eredménye

A kísérleti munkák során tapasztaltak és a matematikai modellek értéksorainak ismerete alapján már számos következtetés levonható.

Általánosságban igaz az, hogy a folyamatgépesítés jelenti az erdészeti munkák gépesítésében is a minőségi ugrást. A jelenleg nevelővágásra kerülő fiatalosok esetében — véleményem szerint — nem lenne szerencsés ez a törekvés. Az állományszerkezet, az erdészeti szervezettségi szint elsősorban a *műveletgépesítésben* rejlik, még kiaknázatlan termelékenységi tartalékok felszínre hozására ösztönöz. Ennek a mai követelmények szerint történő kivitelénél a munkarendszereket szakaszokra kell bontani. Az egyik szakasz műveletei a másik szakasz műveleteitől függetlenül végezhetőek. A szakaszon belüli összehangoltság viszont elengedhetetlen. Az egyes műveletek átmeneti produktuma a következő művelet számára a lehető legjobb helyzetet kell, hogy teremtsen. Az elkövetkezőkben a mindig optimális helyzet megközelítésének kritériumait ismertetem, a műveletek sorrendjében.

A térbeli rend kialakítását az állomány kora (fák mérete, száma) és az előközelítés módja határozza meg. Átlagfával kifejezve — $0,1$ bruttó m^3/db tartományig, kézi és gémtoldatos előközelítés esetén $20-25$ m-enként, a $0,1$ bruttó m^3/db tartomány felett a fogatos és csörlős előközelítés esetén $45-50$ m-enként kell a közelítőnyomokat kialakítani. A közelítőnyom szélessége $3,5-4$ m legyen!

Nevelővágásban a döntés célszerű eszköze a motorfűrész. Mivel a döntést azonnal követi a gallyazás művelete, *Rantapu*-kerettel felszerelt motorfűrész nem lehet használni. A fajlagos idők minden esetben az egyszemélyes munka előnyére utalnak. A sűrű állomány miatti gyakori fafennakadás és a döntés irányításának igénye azonban minden esetben 2 fő szakmunkás (döntőpár) jelenlétét igényli. A sematikus eljárás esetén viszont a döntő-rakásoló helyett a harveszter választása jelenti a jobb megoldást.

A kezdő műveletcsoportot tekintve, 75% -nyi súllyal szerepel a gallyazás és göcsözés művelete. A fejlesztés egyik meghatározó területe. Ismert okok miatt, a tő melletti kivitel ezen tevékenység elvégzésének kívánatos megoldása. A motorfűrész helyettesítő, megvizsgált processzorok közül az *SS-103* típus sem pontosság, sem minőség területén nem elégíti ki az igényeket, míg a *Kockums GP 822* típus megnyugtató eredményt ad.

Ez utóbbi esetben is az elfogadható minőség (göcsözés) csak nagyobb gép-

idővel érhető el. A motorfűrészsel történő munkavégzés esetén a darabolást a gallyazással párhuzamosan kell végezni, a választékolás eszközeül rugós mérőszalagot használva.

Az előközéltés választott megoldásai közül a fogatos módszer a legtermelékenyebb, bár a 2 m-es választéknál — rövid távon (5 m) — a kézi előmozgatás minimális előnnyel jár. A gémtoldatos módszer a termelékenységen minimálisat lendít, költségoldalról annál többet ront. A hosszúfának csörlővel való előmozgatása megoldható, viszonylag jó termelékenységi szinten. A fogat nem a technikai forradalom időszakába illő rekvizitum, gazdaságos hasznosíthatósága miatt fenntartása — a jelenlegi időszakban — mégis indokolt.

A tömeg—darab törvény következménye, hogy az 1 m-ről a 2 m-es választékosszra való áttérés a termelékenység javulását eredményezi. A hosszúság további növelésének azonban gátat szab az állományszerkezet. A nyomvonalak mentén történő anyagkészletezés jelenlegi módja az élőmunkaigényes sarangolás. A 2 m-es hossz választásával, továbbá nyilvántartásaink merevségének feloldásával, mód nyílik a gyorsabb, a rakodási technológiának megfelelő halomba rakás bevezetésére. A forwarder-rakomány pontos mértékre hitelesíthető.

A rövidfa közelítésének legkorszerűbb eszköze a forwarder. Papírfatermelésben darabolófejjel történő felszerelése — az előzőekben említett okok miatt — nem követendő út. Az is igaz, hogy a papírfa-közéltési feladatot alacsonyabb technikai színvonalú géppel is el lehet végezni — gondolok itt a DHP-szerelvényre —, a forwarderhez hasonló határfokkal.

A *Cambio 70—35 AE* típusú kérgezógép adaptere, az 1 m-nél hosszabb választék kérgezése esetén a munkát megkönnyíti, de említhető élőmunkamegtakarítást nem eredményez. A darus kiszolgálás e téren a jobb megoldás. A kérgezést koncentráltan, kérgezőhelyeken kell végezni.

A szállítás, rakodás területén egyértelmű előnnyel jár a papírfa hosszának 2 m-re történő változtatása. Jobb a rakománykihasználás, könnyebb és termelékenyebb a darus munka.

Összefoglalás

A fakitermelési műveletek adott körülmények között meghatározott időegyenleteinek ismerete a munka szervezéséhez jó eligazítást ad, továbbá segít a műveletvégzés legjobb technológiai variánsainak a kiválasztásában. Ahhoz, hogy a kipróbált technológiai változatokról megbízható értékelést adhassunk, tovább kell lépni. Meg kell határozni a teljes termelési folyamatot komplexen jellemző műszaki-gazdasági paramétereket, mert csak ezen objektív ismeretek birtokában tudunk megbízható döntést hozni a bevezetendő technikáról és technológiáról. A közeljövőben az e témakörben végzett vizsgálatokat ismertetem, bemutatva a végeredményt jelentő optimális fenyőpapírfa-termelési munkarendszereket.

Kérjük a Róth Gyula Erdészeti Technikum 4. b. osztályát 1970-ben végzett erdésztechnikusokat, hogy a 10 éves érettségi találkozói megszervezése érdekében lakcímeiket és a találkozóra vonatkozó ötleteiket május hó végéig írják meg Szendrői László (Sopron, Pf.: 132., 9401) címére.

A FAGYÖNGY ELLENI BIOLÓGIAI VÉDEKEZÉS LEHETŐSÉGEI

DR. FISCHL GÉZA

A fagyöngy (*Viscum album* L.) hazánkban elterjedt és jól ismert félélősködő, mely különösen erdészeti és faipari szempontból jelentős kárt okozhat. Rendkívül gyakori a nyáarak fertőződése, de parkjainkban egyéb fafajokon is előfordul (juhar, hárs stb.). Keszthelyen, 1976-ban figyeltük meg első alkalommal pusztulását, melyről a *Növényvédelem* c. folyóiratban előzetes közleményben számoltunk be (Fischl, 1978. 6. sz.). A mikroszkópi vizsgálatok igazolták, hogy a fagyöngy pusztulását a piknidiumos gombákhoz tartozó *Botryosphaerostroma visci* (DC) PETRAK gombafaj okozta.

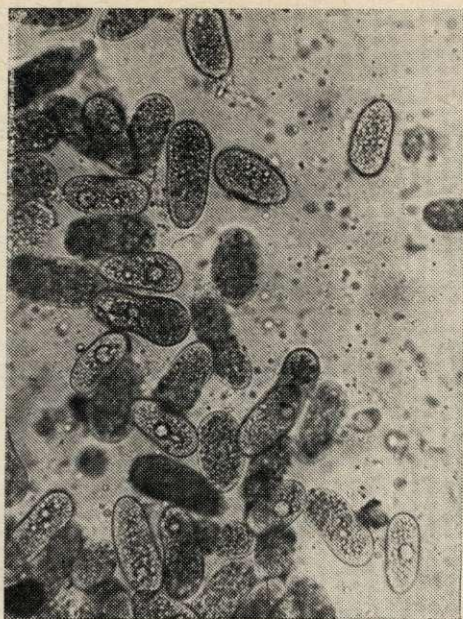
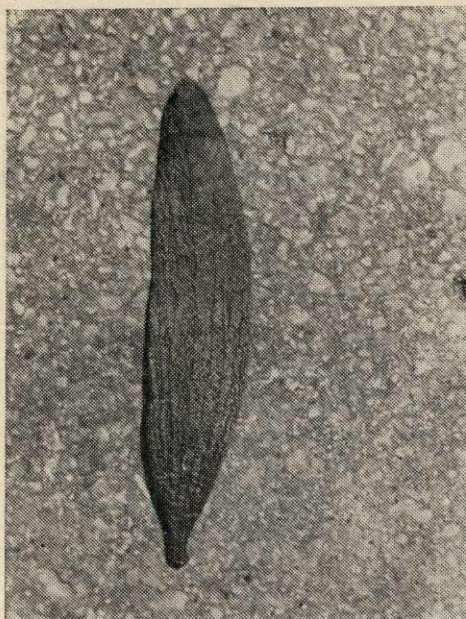
Módszer és eredmények

Felismerve a biológiai védekezés lehetőségét, ebben a gazda—parazita kapcsolatban további vizsgálatokat végeztünk, mely kiterjedt a kórokozó tenyésztésére. Felméréseket végeztünk a gomba más területeken való előfordulásáról és károsításának mértékéről. A kórokozó tenyésztéséhez a következő táptalajokat alkalmaztuk: 2%-os burgonya-dextróz agar, maláta agar, *Czapek—Dox*-táptalaj és módosított *Czapek—Dox*-táptalaj fagyöngyextraktum hozzáadásával.

A gomba kezdeti növekedése 18—23 °C hőmérsékleten viszonylag lassú, s a táptalaj felületét gyér légmicélium fedi. Az oltást követő 5. napon a telepátmérő 10—12 mm 18 °C-on, illetve 6—8 mm 23 °C hőmérséklet esetén. Egyedül a malátaagaron tenyésztett gombánál érte el a telepátmérő a 20—22 mm-t. Utóbbi táptalajon a leoltás körüli zónában olajzöld színű, apró göböcskék képződtek. Később a micélium erősen zónázott, a középső területek egérszürke színűek, míg a telep szélei fehérek. Burgonya-dextróz agaron a 11—12. napon, míg malátaagaron a 3. héten képződtek az első piknidiumok, s figyeltük meg a félig érett piknospórák képződését. Erre az időre a gomba jól átszötte a táptalajt, a micélium erősen beszürkült, s egyes helyeken megfeketedett. A piknidiumok kialakulása szórt fényben valamivel korábban indult meg és nagyobb számban képződött, mint termosztátban.

A tiszta tenyészetből származó piknokonidiumok mérete a természetes körülmények között képződött konidiumok felső határmérete körül mozgott (konidiumméret tiszta tenyészetben: 56,2×24 mikron, természetes izolátum: 31—55,8×15,5—24,8 mikron). A konidiumok alapi részén jól látható a fonalas konidiumtartóról való leválás helye kis kerek kidudorodás és metszlap formájában.

A tiszta tenyészetből nyert piknokonidiumokat függő cseppben csíráztattuk 18 és 23 °C-on, sötétben és szórt fényben. A csírázás 10—12 óra múlva indult meg, s a csíratömlő hossza 18 óra elteltével többszöröse volt a konidium hosz-

1. ábra. *Botryosphaerostroma visci* gombával fertőzött fagyöngylevél 2. ábra. A gomba félig érett piknokoni-
diumai

szának. A csíratömlő vastagsága 8 mikron, melynek belsejében sok olajcsepp képződött. Mintegy 24–36 óra elteltével a csíratömlő és a micélium elvékonyodott, dezorganizálódott, ami valószínű a tápanyaghiány miatt következett be. Alacsonyabb hőmérsékleten (18 °C) és szórt fényben a konidiumok mintegy 26–32%-a, míg sötétben és termosztátban (23 °C-on) kb. 10%-a csírázott ki. Ezen adatok megerősítették korábbi vizsgálataink eredményeit, miszerint a gomba az alacsonyabb hőmérsékletet jobban kedveli.

Mesterséges inokulációs kísérleteinkhez részben a tiszta tenyészetből származó konidiumsuszpenziót, részint természetes úton fertőződött fagyöngylevelek (1. ábra) összezúzásából származó tisztított konidiumsuszpenziót (2. ábra), illetve természetes úton fertőződött levéldarabkákat használtunk. A szuszpenziót kis, kézi permetezővel juttattuk a tenyésztedényben levő fagyöngy leveleire. A gombával fertőzött és benedvesített levéldarabkákat műanyag csipesszel (3. ábra) erősítettük a fagyöngylevekhez, majd 24 óra múlva eltávolítottuk.

Az első tünetek kb. a 7–8. napon jelentek meg a fehér fagyöngy levelein. E tünetek teljes mértékben megegyeztek a természetben megfigyelt kezdeti tünetekkel. A fertőzés helyén kb. 4–5 mm átmérőjű, világos sárgásbarna, kerekded, hullámos szélű foltok alakultak ki. A mesterséges tenyészetből származó inokulum valamivel gyengébb eredményt adott, mint a természetes fertőződésből származó.

Az 1976-os, általunk észlelt első fertőzési góc tovább terjedt és gyakorlatilag a fagyöngy pusztulását a keszthelyi „Helikon”-park egész területén megfigyeltük (1977–78). A keszthelyi előfordulási helyen kívül *Botryosphaerostroma visci* által fertőzést figyeltünk meg Hévízen, Vonyarcvashegyen, Zalacsány—Zalaegerszeg térségében, Somogyváron. A kórokozó Budapest környéki előfordulásáról dr. Vörös József számolt be (szóbeli közlés, 1978).

3. ábra. Mesterséges fertőzés (fertőzött levél felerősítése csipesszel)

Összefoglalás

Vizsgálataink alapján megállapítottuk, hogy a fehér fagyöngyön parazita életmódot folytató *Botryosphaerostroma visci* gombafaj többféle táptalajon is tenyészhető mesterséges körülmények között. Az alkalmazott táptalajok közül e célra a felszintetikus táptalajok (BDA, malátaagar) jobb eredményt adtak (intenzívebb micéliumnövekedés, korábbi sporuláció). Alacsonyabb hőmérsékleten (18 °C) és szórt megvilágítás mellett kedvezőbben alakult a micéliumnövekedés, sporuláció és piknospórák csírázása, mint 23 °C-on, sötétben történő inkubáláskor.

Mesterséges inokulációs kísérleteink eredményesek voltak. A fertőzéstől számított 7–8. napon már megjelentek a leveleken a primér tünetek. Jobb eredményeket értünk el a természetes úton fertőződött levelekből nyert inokulum felhasználásával. Emiatt jelenleg célszerűbb a természetes inokulum gyakorlati felhasználására törekedni mindaddig, amíg nem sikerül a kórokozót gyorsan, nagy tömegben előállítani, a fertőzőképesség egyidejű megtartása mellett.

A szegedi „Kiss Ferenc” Erdészeti Technikumban 1965. évben végzett hallgatókat kérem, címüket közöljék érettségi találkozó szervezése céljából.
Gébert Pál 1144 Budapest, Ond vezér u. 17/b.

GONDOLATOK ERDŐPARKUNK BERENDEZÉSEIRŐL

BEZZEGH PÉTER

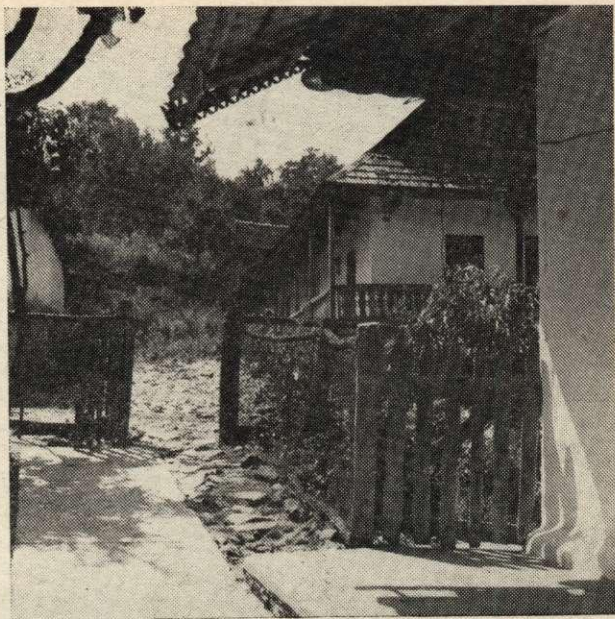
Az erdő és a fa esztétikája úgy lesz teljes, ha a nemzet sok száz éves hagyományaival, a tiszta népművészettel egészül ki.

A fák formája, színe nagyon változatos, a kortól, fafajtól és a fa helyzetétől függően. Az erdőben a hengeres forma és a zöld szín a domináns. A fenyők szabályos, egyenes törzse és koronaelrendezése szembeötlő harmóniát mutat. A lombos fák koronaszerkezete, ágelrendezése, végtelen változatokban mutatja a szépségét. A szín is a lombos fáknál a legváltozatosabb, nemcsak az évszakok változásával. — Szeretem az erdőt hatalmas katedrálishoz hasonlítani. Az erdő és a fa szépsége is kötelez arra, hogy építményeink, erdőparkunk berendezései is szépek, ízlésesek legyenek. Az erdőnk tükör legyen a berendezések kialakításához.

Sok elpusztult érték ellenére van nagyon sok példát adó, szép népi építészeti értékünk. Ezek mentése, megőrzése szerencsére növekvő hozzáértéssel és az ország egész területére kiterjedően, egyre nagyobb lendülettel folyik. Nagyon sok olyan népi építmény van többé-kevésbé épségben, sok helyreállítva, amelyeknél az építőanyag zöme a fa. Népi építészetünk tájegységenként nagyon változó, sok színű, de nagyon sok féle hatás is érzékelhető. A közös és a lényegbeli meghatározó a környezetben található építőanyag és a szerény, egyszerű dekorálás. A zárt egységek, a távoleső irányzatoktól, áramlatoktól mentes helyek építészete a legérdekesebb. A távoleső helyekre a kor stílusa csak beszűrődött, a helyi körülmények érvényesültek erősebben. A helyi tényezők: földrajzi, geológiai, építési anyagok, időjárás, és a gazdálkodási lehetőségek és körülmények. A társadalmi berendezés, a szokások és a termelőtevékenység is alakították a falu arcát. A formálóerőt mégis a magyar ember testesíti meg, gondolkodásával, érzésvilágával, lelki adottságaival, fantáziájával, formaérzékével.

Országunk területén három tájegységet találunk, ahol jelenleg is épségben, helyreállítva, jelentős népi, fa építészeti emlékek találhatók: a Felső-Tisza vidék, a palócföld és az Őrség—Göcsej vidék.

A Felső-Tisza vidék népi építészetében a lakóépületek faragott, esztergályozott fa oszlopsoros tornácai a jellegzetesek. Példát adó, szép, a fa sudarlósságát is őrző díszes oszlop, a mellvéd (rédelyes) és a padlásoromzat díszes deszkázata, az oromzati és az eresz alatti szegélydíszítés, a gerendák csapolása és fűrészelt díszítése. A fa szépségét hangsúlyozó, az épületek körül kihasználható teret biztosító, ma is felhasználható szerkezet. Gyakori a fűz- és égersarjából *font kerítés*. A legnagyobb méretű faépítmények a haranglábak és a templomok. Szerkezetük, díszítéseik a székely harangtornyokra hasonlítanak. Igazán díszítésről nem is beszélhetünk, a szerkezeti együttes, a zsindelezés, a fiatornyok együtt adják az építmények szépségét. A faragásokkal

és fűrészelt csipkézéssel díszített galériák formai és esztétikai példák a ki-
látókhöz.

A palócföld térképén legszebb, településszerkezetében, stílusában és építé-
szeti arányaiban egységes, védett falu Hollókő. Itt az épületekben minden
a „helyén” van. A fadiszítéseket a tornácokon és a homlokzatokon egységes
mértékben variálták. Szerény, egyszerű díszek ezek, deszkakifűrészelés és sze-

Őrségi zsúpfedeleles

gélyminta. Az épületek helyreállításán dolgozó tervezőépítész (KOMJÁTHY A.) a lakóépületek méreteit összevetette *Le Corbusier* modulos mérőeszközével. (Az aranymetszés szabályain alapuló mértékrendszert az emberi test arányai-ból alakította ki *Le Corbusier* és építészeti egységgé tette.) Ezzel a mérték-rendszerrel egyezett az épületek felmérésénél szerzett méretsor. Főként ez az emberi méretekhez igazodó *arányosság adja a hollóközi szépséget*.

Az Őrségnek népi építészetéből a boronafalú, csapott homlokú, zsúpfedeles házak formáját, egyszerű díszítéseit emelem ki. Az anyag, szerkezet, forma és díszítés egysége szolgálja az épületek rendeltetését.

Az erdőpark berendezéseire a népi építészetből meríthető tapasztalatok:

- A népi építészet példájából az anyag, szerkezet, forma és díszítés szigorú egységét, a célszerűséget, az egyszerűség esztétikáját kell megtanulni.
- Az építményekhez a célnak legjobban megfelelő, a környéken fellelhető anyagot kell felhasználni.
- A forma szépségét, egységét segítő és hangsúlyozó, szerény díszítéseket kell alkalmazni építményeinken.
- Az erdőpark tájképi adottságaihoz a környék vagy a hasonló tájadottságok között kialakult népi építészet esztétikai-technikai, haladó hagyományait célszerű felhasználni.
- A berendezésekhez és építményekhez biztos támpontokat adnak *Le Corbusier* modulos mértékrendszerének számadatai: 226 cm = kinyújtott kezű ember mérete; 183 cm = egy átlagos ember magassága; 140, 113, 86, 70, 43 és 27 cm a főbb méretek.

Játszóterek

A gyermekek, az ifjúság egészséges nevelése az egész társadalom ügye. Nekünk erdészeknek az erdő, a fák megszerettetése és létünket biztosító, nagyon fontos szerepük ismertetése a feladatunk. Él a téves felfogás, miszerint az erdő vadon, ahol szabadon vadulni, tombolni kell. A meghitt kapcsolatot az erdővel, a természettel az emberben egy-kétéves kortól lehet és kell kialakítani. Jól megépített erdei játszótereken megismerik, megszeretik és szépségét is felismerik a gyerekek az erdőnek, az élő és a felhasznált fának. Két-hároméves kortól a gyermekeknek igen nagy és egyre növekvő a mozgásigénye. A mozgásra, futásra, kúszásra, mászásra okos irányítással kell módot adni. Két különböző építésű játszóteret jelölök meg. Kiindulok abból a tényből, hogy: ösztönösen szeretnek rombolni, tombolni, küzdeni valamiért, vagy valamivel, gyakran valakivel is a gyerekek. Az elmélyült építést, a rejtélyes vagy egyszerűbb szerkezetek szétszedését és összerakását is nagyon igénylik. Az egészséges az, ha mindkettőre van lehetőség, ha úgy egészítik ki egymást, hogy a „tombolást” kizorítja az építés, a szerkezetek összerakása. Sátrat építeni minden gyermek szeret. A sátrat vagy inkább kunyhót, ha zét is szedhetik és variálhatják, ezt a lehetőséget a gyerekek hamar felismerik és nagy örömmel ki is használják.

A játéknak nagyon fontos szerepe van a nevelésben. Tulajdonítsunk mi is fokozott gondot játszótereink építésére, ahol okosan játszva ismerhetik és szerethetik meg a gyermekek az erdőt és munkánkat. A gyerekeket elkísérő felnőttekre is hatással van az ötletes játszóter. „A játék a munka gyermeke.” Az értelmes játék a gyermekben felkelti és kifejleszti az értelmes tevékenység iránti igényt és készséget. Vegyük a gyerekek legkedvesebb játékát, az építőt. A dán LEGO-ig nagyon sok változat került forgalomba. Az a gyermek, aki sokat és nagy figyelemmel játszik építővel, nem biztos, hogy híres épí-

tésszé nő, de ha végül mégis építész lesz, azok a korai ismeretek érvényesülni fognak. A mai óvodások erdeinkben szerzett ismeretei, emlékei ugyanúgy befolyásolják, esetleg meghatározzák a későbbi kapcsolatukat az erdővel.

A játék a gyermek testi-lelki fejlődésének kibontogatója, a szunnyadó képességek felébredésének és megerősödésének biztosítója. A játék a művészet rokona is, és a gyermek szunnyadó képességét nem lehet elég korán elkezdni ébresztgetni.

A gyermek zenei nevelését születése előtt kilenc hónappal kell megkezdeni — tanította Kodály Zoltán. A képzőművészetre hogy lehet érvényes ez a gondolat? Lehet. Az egyik játszótér a természetes anyagok jobb megismerését célozza a kézügyesség és a fantázia fejlesztésével. Ez a játszótér a természetes anyagok jobb megismerését célozza a kézügyesség és a fantázia fejlesztésével. Ez a játszótér a szabadban rajzolásra, agyagozásra és természetes anyagokból, termésekből báb- és figurakészítésre szolgáló alkalmasságokból állna.

Berendezései:

- Az egyik, félkörben elhelyezett tönkülökék előtt 45°-os dőlésű rajztáblaszatok.
- A félkör közepén egy nagyobb, felnőtt részére készített rajzasztal.
- A másik félkörben agyagozásra, játékkészítésre, bábkészítésre alkalmas, vízszintes asztalok lennének.
- Egy nagyobb asztal közepén, szintén felnőtt méretű lenne ebből a fajtából is.
- Néhány kézművesszerszám és -készség is kell kiegészítésül ide, pl.: faragófa vagy -zsámoly, fazekaskorong, talán még gyékényszövő is.

Az anyagokból, termésekből legyen a helyszínen, de a látogatók is gyűjtögethetnek majd. Időnként szervezett foglalkozásokat szakelődő irányításával kell itt tartani. Így törzslátogatók toborozhatók, óvodák, iskolák is vissza-

visszatérhetnek. Szinte állandó felügyelet szükséges itt, de az is lehet, hogy csak a kezdeti időszakban.

A másik játszótéren a sátorépítésre, faépítmények készítésére legyen lehetőség. Itt minden szétszedhető és újra összerakható legyen. Őseink építési módjaival és az otthonépítés fejlődésének legjellemzőbb technikáival ismerkedhessenek meg a gyerekek. Például ágas fákból hogyan lehet sátrat, vesztőkből kerítést, pallókból hidat és gerendákból házat vagy házikót építeni. Ötleteket táblákra felfestett ábrák is adjanak, és itt is legyenek szervezett foglalkozások.

A pallók, gerendák rövid méretű és puha, könnyű fából készüljenek, impregnálva. Néhány facsapolási, kötési és illesztési példa megismerésére is legyen alkalom. A felügyelet itt is szükséges — bízom abban, hogy csak rövid ideig. Időnként az idekészített anyagokból legyen felépítve ez a „játékváros”. A karók, oszlopok, pallók és a gerendák egyszerű díszítésekkel legyenek jelölve.

Mokovecz Imre és Péterfi László irányításával a budapesti erdőszet néhány fős csapatával elkészítettünk egy rendhagyó játszótérrel a hűvösvölgyi Nagyréten. A minőségi szint emelésével a gyerekek jó értelmű igényességi szintjét és ügyességét kívántuk emelni. Az előzőekben leírt játszótérek is ezt a célt kívánják szolgálni, vagyis a gyerekek jobban ismerjék meg a környezetüket, világunkat eredendően alkotó anyagokat és a munkájuk ne legyen teher számukra.

634.0.232.13

ÚJ MINŐSÍTETT AKÁCFAJTÁK

Az Országos Mezőgazdasági Fajtaminősítő Tanács az 1979. évi, őszi ülésén újabb akácfajtákat minősített. Az Erdészeti Tudományos Intézet által nemesített új fajták jól egyesítik magukban az akácnesesítés legfőbb céljait: a mennyiségi fahozam mellett a *törzsmínőség* és az *iparifa-kihozatal* növelését, valamint a *méhészeti szempontokat*.

A fajták értékelését főként az ERTI Gödöllői Arborétumában, 1964—65-ben létesített, négyismétléses, akác-fajtakísérlet eredményeire alapoztuk.

Az akác-fajtaválaszték a 'Nyírségi', a 'Zalai' és a 'Rózsaszín AC' akácok mellett a következő fajtákkal bővült.

Robinia pseudoacacia 'Appalachia' — 'Appalachia' akác

Minősítési fokozata: Forgalomra hozatalra előzetesen engedélyezett fajta (1979)
Keresztési Béla, Kopeczky Ferenc, Vlaszaty Ödön, Csányi Sándor és Primusz József által honosított, amerikai szelekció.

Törzse hengeres, egyenes, a koronán át végig követhető. Finom ágú, dús lombú koronájának hossza a famagasság 1/3-a, 1/4-e. Ágfeltisztulása jó, vastag ágat nem hoz. Kérge sima, alig repedezett. Tövisei aprók (5 mm). Leveli páratlanul szárnyaltak. A csúcslevélke gyakran szív alakú. A többi levélke ellipszis alakú, csúcsa kicsipett, szálkácska nélküli. A virágfürtök 15—20 cm hosszúak, virágai vakítóan fehérek.

Gazdasági értéke: Jó növekedésű fajta, amely kiemelkedik minőségi fahozam szempontjából. Jó iparifa-kihozatal jellemzi. 10 éves korban törzssosztályozáskor megállapítható értékes ipari fát adó törzseinek parcellánkénti részaránya 85% a kontrollakác 54%-os részarányával szemben. Vágásérettségi korra előrebecsülhető összetett fahasználati értéke várhatóan 24,5%-kal múlja felül a kontrollakác értékét. Méhészeti is jelentős fajta.

Robinia pseudoacacia 'Császártöltési' — 'Császártöltési' akác

Minősítési fokozata: Előzetesen elismert fajta (1979)

Keresztesi Béla, Babos Imre és Dérföldi Antal a Császártöltés 120/a erdő-részletben szelektálta.

Törzse egyenes. A kevés, vékony ágából álló koronája a famagasság mintegy egynegyede. Az idős fák kérge vastag, repedezett, a durva kéregcserepek között mély barázdák figyelhetők meg. Tövisai nagyok (15—20 mm). Levelei jellemzően spirális állásúak. Levélkéi nyújtott ellipszis alakúak, válluk ék alakú, csúcsuk lekerekített, szálcácskával. Korai rügyfakadás jellemzi.

Gazdasági értéke: Legnagyobb méhészeti értékkel rendelkező, kettős hasznosítású fajta. Értékes választékot adó törzseinek részaránya 37%-kal múlja felül a kontrollakácot. Vágásérettségi korban várható fahasználati értékttöbblete a kontrollakáccal szemben 13%. Méhészeti értékét a virág által termelt cukor mennyisége és kései virágzásának mértéke kiemeli.

Robinia pseudoacacia 'Jászkiséri' — 'Jászkiséri' akác

Minőségi fokozata: Előzetesen elismert fajta (1979)

Keresztesi Béla, Kopeckzy Ferenc, Pagony Hubert és Csányi Sándor által, a jászkiséri csemetekertben szelektált fajta.

Törzse egyenes. Erőtéljes növekedésű. Lombozata dús, koronája nagy, a famagasság 1/3-át, 1/2-ét teszi ki. A fiatal fák szürke kérge sötétebb csíkokkal márványszerűen érezett. Tövisai viszonylag nagyok (15 mm). A levélkéik ellipszis alakúak, csúcsuk kicsipett, szálcácska nélküliek. Villásodásra kissé hajlamos.

Gazdasági értéke: Legjobb növekedésű fajta, amelyet a mennyiségi fahozam mellett a jó minőség is jellemez. Iparifa-kihozatala magas. 10 éves korban törzssosztályozáskor megállapítható ipari fát adó törzseinek parcellánkénti részaránya 68%-kal nagyobb, mint a kontrollparcellákon. Vágásérettségi korra előrebecsülhető fahasználati értéke várhatóan 21,3%-kal múlja felül a kontrollakác értékét. 15 éves korban mintegy 15%-kal több fatömeget adott a kontrollakácnál. Méhészeti szempontból a kontrollakáchoz közel áll.

Robinia pseudoacacia 'Kiskunsági' — 'Kiskunsági' akác

Minősítési fokozata: Előzetesen elismert fajta (1979)

Kerekegyháza 12/a erdő-részletben, sarjeredetű, árbocakác jellegű állomány-foltban szelektálta *Keresztesi Béla, Faragó Sándor, Papp László és Gráner László* a 30, 31 jelű törzsfákat.

Törzse hengeres, egyenes, a koronán át végig követhető. Az ágak vékonyak, a törzssel hegyes szöveget zárnak be. A hajtások zöld színűek, bordásak, néha csavarodottak. Tövisai 1—1,5 cm nagyok. Levelei hosszúak (30—45 cm), lecsüngők. A levélkéik lándzsa alakúak, válluk ék alakúan elkeskenyedő, csúcsuk tompa vagy kissé cspett, kiálló szálcácskával. Levelei ősszel is hara-

goszöldek, lombhullása igen kései. A csemetek levelei jellemzően lecsüngők. A virágfürtök lazák, igen hosszúak (15—20 cm), a virágok nagyok.

Gazdasági értéke: Jó növekedésű fajta, amely kiemelkedik mennyiségi és minőségi fahozamával. Iparifa-kihozatala kedvező. 10 éves korban értékes ipari fát és ipari fát adó törzseinek részaránya 41%-kal haladja meg a kontrollét. 15 éves korban mintegy 10%-kal több fatömeget adott a kontrollnál. Vágás-érettségi korra a kontrollnál 21,5%-kal nagyobb összetett fahasználati értéket ígér. Jó méhlegelőt biztosít. Méhészeti értéke a kontrollénál lényegesen kedvezőbb.

Robinia pseudoacacia 'Pénzesdombi' — 'Pénzesdombi' akác

Minősítési fokozata: Előzetesen elismert fajta (1979)

Magyarországra az ERTI-hez 1962-ben érkezett Romániából, név nélkül, egy — populációból kiválasztott — akácúskó. A nemesítők — *Keresztesi Béla, Járó Zoltán, Földi Istvánné és Nagy Gézáne* — az alapanyagot a mária-besnyői csemetekertben helyezték el, s a belőle hajtott sarjakból szaporítottak és szelektáltak. A gödöllői akác-fajtakísérletbe 1965-ben telepítették.

Törzse hengeres. Lombozata laza. Kérgé első években márványszerűen csíkozott. Kevés, apró (3—5 mm) tövis van rajta. A sötétzöld színű levélkéik kihégyezettek, csúcukon szálcácskával. A virágfürtök tömöttek, jóval a levelek előtt fejlődnek ki.

Gazdasági értéke: Nagyon jó növekedésű fajta, amely különösen minőségi fahozamával emelkedik ki. Értékes ipari fát és ipari fát adó törzseinek parcellánkénti részaránya 66%-kal múlja felül a kontrollakácot. Vágásérettségi korban várható fahasználati értékőbblete a fajták között a kontrollakáccal szemben a legnagyobb: 27,5%. Méhészeti értéke — virágai rendellenes fejlődése miatt — jelentéktelen.

Mind az öt új akác fajta ipari felhasználásra kiváló. A Magyarországon előforduló akác mozaik vírus fertőzés a fajták esetében nem érte el az országosan tapasztalható 8—10%-ot. Az új fajták erdőtelepítésre, erdőfelújításra jó akác termőhelyen alkalmasak. A 'Pénzesdombi' közepes akác termőhelyen is telepíthető.

Dr. Zsombor Ferenc

A szaktanácsadás szerveztségének és hatékonyságának növelése érdekében, a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter a szaktanácsadás rendjét újjólág szabályozta. Ennek értelmében a szaktanácsadási tevékenységet a *MÉM Szaktanácsadási Koordinációs Bizottsága* (továbbiakban: bizottság) irányítja. A bizottság feladata a szaktanácsadási tevékenység irányításával, fejlesztésével, felügyeletével és koordinálásával kapcsolatos kérdések megvitatása, és ezekben a kérdésekben a MÉM, valamint a MÉM Információs Központja (AGROINFORM) állásfoglalásának előkészítése. A bizottság létszáma 24 fő, ügyvezető elnöke az AGROINFORM főigazgatója. Tagjait az illetékes miniszterhelyettes bízza meg. A bizottság irányításáért a MÉM tájékoztatási főosztálya felelős. Az erdészeti és faipar szakterületéről a bizottság tagjai közé *dr. Berdár Bélát*, a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatalának osztályvezetőjét, valamint *Keresztesi Béla* akadémikust, az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatóját nevezték ki.

A bizottság tevékenységét *szakmai bizottságok* révén fejti ki. Az erdészeti, faipari és vadgazdálkodási szakbizottság elnöki és elnökhelyettesi teendőinek ellátásával *Keresztesi Béla* akadémikust (elnök), *dr. Gencsi László* tanszékvezető egyetemi tanárt (elnökhelyettes), *Desseuffy Imre* osztályvezetőt (elnökhelyettes) bízták meg. Folyamatban van a szakbizottság tagjainak a felkérése. A szakbizottság évente 1—2 alkalommal ülne össze megtárgyalni a szaktanácsadás aktuális teendőit.

FIATALJAINK MUNKÁIBÓL

IFI. PÁLL MIKLÓS:

A QUICKWOOD CSEMETEÜLTETŐ ERŐGÉPHEZ ILLESZTÉSE

A *Quickwood* csemeteültető gép a 70-es évek közepén jutott el hazánkba. A gép jó minősítést kapott, ennek ellenére még jelentős mértékben nem terjedt el. A gépet, s annak működését *dr. Káldy József* „Az Erdő” 1977. 12. számában már részletesen ismertette, ezért a továbbiakban csak az ültetőgépnek erőgéphez illesztésével foglalkozom.

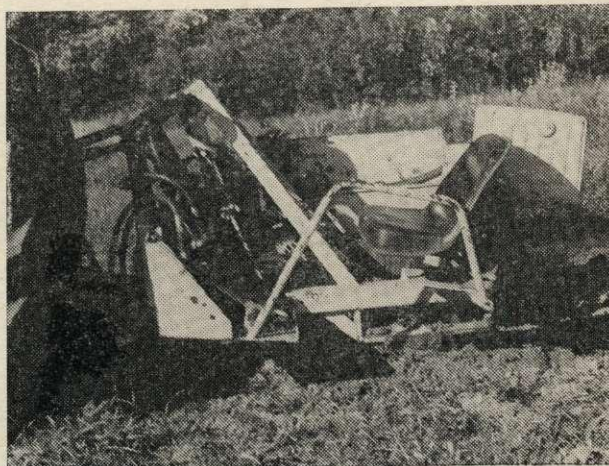
Az ültetőgép üzemeltetéséhez olyan univerzális traktor szükséges, amely:

- rendelkezik hátsó hárompont-függesztőművel és teljesítményleadó tengellyel (a továbbiakban TLT),
- TLT fordulatszáma 540/min,
- motorteljesítménye min. 22 kW,
- 1–2 km/h-s sebességgel tud haladni.

A felsorolt követelményeket a hazánkban kapható traktorok közül a következő típusok többé-kevésbé kielégítik: az *MTZ—50*, az *MTZ—80*, az *MTZ—82* és a *Zetor—5748*. Ezek közül az *MTZ—50* TLT-je csak egy (540/min), míg a többi két névleges fordulatszámmal (540/min és 1013/min) üzemeltethető.

Az ültetőgép működtetéséhez 540/min TLT-fordulatszám szükséges. Ha ezt a fordulatszámot túllépjük, az ültetőkar ciklusideje túl gyors lesz, s balesetveszélyessé válik a kiszolgálás. A gyártó közlése szerint a hidraulikus szivattyú 2500/min TLT-fordulatot bír el maximálisan. Mivel az áttételi viszony a TLT és a szivattyú között 3 : 1, ez 833/min TLT-fordulatnak felel meg.

Ezt az értéket nem célszerű üzem közben sem huzamosan fenntartani, sem

A QUICKWOOD csemete-
ültető

(Fotó: EFE — Horváth B.
felvétele.)

megközelíteni, mert bár a fordulatszámnövelő hajtómű és a hidraulikaszivattyú még nem károsodik, de az olaj felmelegedése és a munkahenger-dugattyúk gyors mozgása következtében a tömítések erősen károsodnak és hamar tönkremennek.

Az ültetőgépet eddig általában az MTZ—50 típusú traktorral üzemeltették, mivel energetikailag ez illeszkedik hozzá legjobban. Az utóbbi időben egyre több esetben felváltotta ez a típust az MTZ—80, illetve az MTZ—82, amit az indokol, hogy az előzőnél a TLT-fordulatszámot és az üzem közbeni haladási sebességet nehéz a kívánt összhangba hozni. A traktorok TLT-je a megadott névleges fordulatszámot csak névleges motorfordulatszámnál éri el. Ez azt jelenti, hogy az MTZ—50 típusnál, az üzemeltetéshez szükséges 540/min TLT-fordulatszám 2200/min maximális motorfordulatszámhoz adódik. Ekkor azonban a traktor legkisebb haladási sebessége (I. fokozat) 2 km/h, ami az ültetéshez túl nagy, s mellette nem lehet az általában megkívánt 1 m körüli tőtávolságot tartani.

Az 1 m vagy annál kisebb tőtávolságú ültetés esetén jobb eredmények érhetők el, ha az ültetőgépet MTZ—80 vagy MTZ—82 típusú traktorral üzemeltetik, a következő beállítással:

- a TLT hajtását úgy kapcsolják be, hogy az névleges motorfordulatszámhoz 1013/min fordulatszámra forogjon,
- a traktort I. sebességi fokozatban, a névlegesnél kisebb motorfordulatszámra üzemeltetik.

A pontos beállítás érdekében megállapítottam a kívánt TLT-fordulatszámhoz tartozó motorfordulatszámot. Mivel a motor és a TLT között mechanikus áttétel van, az áttételi viszony (módosítás) számítható, s a keresett értékek is meghatározhatók.

A módosítás:

$$i = \frac{n_m}{n_{TLT}} = \frac{2200}{1013} = 2,172$$

ahol:

- $n_m = 2200/\text{min}$, a motor tényleges fordulatszáma,
- $n_{TLT} = 1013/\text{min}$, a TLT névleges fordulatszáma, az egyik kapcsolási helyzetben.

Mivel kívánatos, hogy a TLT üzem közben $n_{TLTü} = 540/\text{min}$ fordulatszámra járjon, a motornak

$n_{mü} = i \cdot n_{TLTü} = 2,172 \cdot 540/\text{min} = 1173/\text{min}$ fordulatszámra kell járnia.

A megengedhető maximális fordulatszám:

$$n_{m \max} = i \cdot n_{TLT \max} = 2,172 \cdot 833/\text{min} = 1809/\text{min}$$

Hasonló elvek alapján számíthatók az üzemi motorfordulatszámhoz tartozó haladási sebességek is. A táblázatból látható, hogy az 1173/min motorfordulat-

Összefüggés az MTZ—80 típusú erőgép motorfordulatszáma és haladási sebessége között

Motorfordulatszám/min	Sebesség-fokozat	Haladási sebesség km/h	
		reduktor nélkül	reduktorral
2200	I.	2,50	1,89
	II.	4,26	3,20
1173	I.	1,33	1,01
	II.	2,27	1,72

számhoz tartozó haladási sebességek megfelelnek a kívánalmaknak (1—2 km/h).

Összefoglalva tehát a *Quickwood* ültetőgépet az *MTZ—80*, illetve *MTZ—82* erőgéphez úgy kell illeszteni, hogy

- a TLT 1013/min névleges fordulatszámra legyen állítva,
- a motor fordulatszáma 1173/min legyen.

Az erőgép fordulatszámmerő műszerrel rendelkezik, így a kívánt érték a traktoros által beállítható. Célszerű ezt feltűnő jelöléssel megjelölni, s a gépkezelő munkáját így megkönnyíteni. A pontos beállítással a munka termelékenysége emelhető.

IFJ. SOLYMOS REZSŐ:

ELEGYES FAÁLLOMÁNYOK SZERKEZETI TÉNYEZŐINEK HATÁSA A FATERMÉSRE

Erdeink fafaj-összetételének kimutatása során ritkán hangsúlyozzák ki azt, hogy értékes lombos fafajaink nagyobb arányban az elegyes állományok összetevőiként fordulnak elő. Az elegyes erdőkről jelentőségükhöz mérten keveset tudunk. Vizsgálatuk lényegesen bonyolultabb és szélesebb körű feladatot jelent, mint az elegyetleneké.

Az egyetemi nyári gyakorlatokon a szentendre—visegrádi hegységben az elegyes természetes erdők szerkezetének és fatermésének vizsgálatával foglalkoztam. A Pilisnek ebben az erdőgazdasági tájrészletében az erdők nagyobb részét elegyes lombos faállományok alkotják. A nyári gyakorlatok alatt a dömörkapu—sikáros—királykúti erdőterületen

60, 30 és 10 év körüli jellemző állományokban

21 db, egyenként 1000 m²-es, állandósított mintaterületet és 27 db, egyenként 25 m²-es újulatvizsgálati területet létesítettünk.

Az volt a feladat, hogy *adatokat gyűjtsék* annak megállapítására, hogy az adott termőhelyen milyen elegyarányú állományok hasznosítják a legkedvezőbbben a termőhely termőképességét, miként kell az elegyarányt szabályozni a legnagyobb fatermés létrehozása érdekében. Általános érvényű következtetések levonását az elvégzett vizsgálatok még nem teszik lehetővé, csupán az első megállapításokat szeretném e tanulmányban összefoglalni.

A termőhelyi és faállomány-szerkezeti adatok kiértékelése után a következő megállapításokra jutottam.

A vizsgált erdőterület jelentősebb része a gyertyános—tölgyes klímába tartozik, kisebb hányada átmenetet képez a bükkös és a gyertyános—tölgyes klíma között. Az andezit alapközeten agyagbemosódásos barna erdőtalaj alakult ki, amely a lejtőkön 40—60, a mélyebb fekvésű területeken 60—80 cm-es termőréteggel rendelkezik. Ezen a területen az évi 600 mm-es csapadékból 350 mm jut a vegetációs időszakra.

Az adott termőhelyi viszonyok is érthetővé teszik, hogy itt több átmeneti erdő- és faállománytípus található. Részletes vizsgálataim azt mutatták, hogy legjelentősebbek az *Asperula odorata* gyertyános—cseres tölgyesek és a *gyer-*

tyános—tölgyes bükkösök. Rajtuk kívül számottevő még a *Melica uniflora* és a *Poa nemoralis* cseres—kocsánytalan tölgyesek térfoglalása.

A vizsgált ötezer hektáros erdőterületen a faállományok nagyobb része a 60, a 30 és a 10 év körüli korosztályokba tartozik. Ezért helyeztem a fő súlyt az ide tartozó korosztályú faállományok elemzésére.

Az *Asperula odorata* gyertyános—kocsánytalan tölgyes bükkösök 30 éves kor táján ezen a termőhelyen a II. fatermési osztályba tartoznak. Lényeges jellemvonásuk, hogy fakészletük általában nagyobb és törzsszámuk kisebb, mint amit a fatermési táblák az elegyetlen bükkösökre kimutatnak. A bükk általában a felső szintben helyezkedik el, fakészlete 10—15⁰/₀-kal magasabb vastagsági fokban kulminál, mint az elegyben levő tölgyeké. A bükk „V”-fák mintegy 15⁰/₀-kal vastagabbak, a segítőfák ugyanennyivel vékonyabbak, mint a többi javafák. Az elegyben levő tölgy „V”-fák vastagsága alig haladja meg a javafákét.

A 60 éves korban ugyanezek az elegyes bükkösök sokszor feljutnak már az első fatermési osztályba, átlagosan fél fatermési osztállyal emelkednek 30 év alatt. Ezekben az állományokban előfordul, hogy erőteljes növedékfokozó gyéritéssel a törzsszámot az optimális szint alá csökkentik. Annak ellenére, hogy az ilyen állományok a túlzott gyérités miatt készletszegényekké válnak, fakészletük mégsem csökken a törzsszámmal arányosan, ami arra utal, hogy a bükk a nagyobb növényteret erőteljes növekedéssel hálálja meg.

Az elegyben a bükk magassága gyakran meghaladja a tölgyét is. A kocsánytalan tölgy a bükk között általában szorongó állásba jut, karcsú koronát és lemezipari rönköt ígérő törzset fejleszt. Az újulat 60 éves korban már megjelenik. Felvételünk szerint az előző évi szórvány makktermésből hektáronként 14—20 ezer darab csemete kelt ki és maradt meg.

A vizsgálatok első eredménye azt mutatja, hogy az *Asperula odorata* gyertyános—tölgyes bükkösök az itteni termőhelyek termőképességét akkor hasznosítják a legjobban, ha a bükk és a tölgy közel azonos, 40—40⁰/₀-os elegyarányban van jelen, míg a gyertyánra és egyéb fafajokra 20⁰/₀ jut.

A vizsgált *Asperula odorata* gyertyános—cseres kocsánytalan tölgyesekre viszont jellemző a gyertyán magas: 40—80⁰/₀-os részaránya, amely a fatermést kedvezőtlenül befolyásolja. Ezekben a tölgy és a cser általában a II., a gyertyán a III. fatermési osztályba tartozik. A kitettség dél felé hajlásával a cser elegyaránya nő, amit a nevelővágásokkal csökkenteni kell.

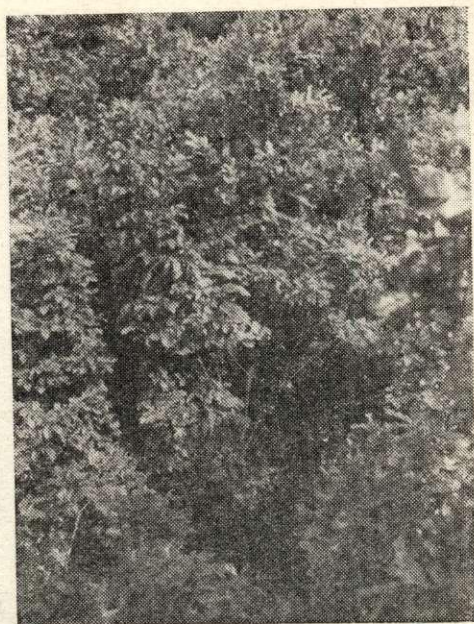
A vizsgált *Melica uniflora* gyertyános—cseres kocsánytalan tölgyesekben a tölgy elegyaránya legtöbbször meghaladja a 60⁰/₀-ot és mellette a cser elegyaránya a legnagyobb. Abban az esetben, ha a *Poa nemoralis* válik a gypszinten uralkodóvá, akkor a cser mellett a gyertyán legtöbbször csak elszórtan van jelen.

A felsorolt típusokban a gyertyán a felső koronaszinten is megtalálható. Ezek között a gyertyánok között ritkaság számba menő egyedeket találtam, amelyeket kiváló tulajdonságaik miatt anyafaként is megjelöltem azért, hogy esetleg nemesítési célra hasznosíthatók legyenek. Kedvezően befolyásolja a fatermést, ha a bükköt legalább 5—10⁰/₀-os elegyaránnyal sikerül fenntartani. A gyertyán hiánya a fakészletben a mérések során negatív előjellel nem mutatkozott meg. A felső szintben való elegyarányának növekedése viszont a fatermés csökkenésével járt.

Az idősebb állományok itt is túlgyéritettek, törzsszámuk átlagosan a 80⁰/₀-át éri el a fatermési táblában az elegyetlen kocsánytalan tölgyesekre vonatkozó törzsszámmak. A vizsgált területen a különböző típusjelű növények és a fakészlet között egyértelmű összefüggést nem sikerült megállapítani. Kedvező, ha

1. ábra. Kiváló kocsánytalan tölgy egyed
Sikároson

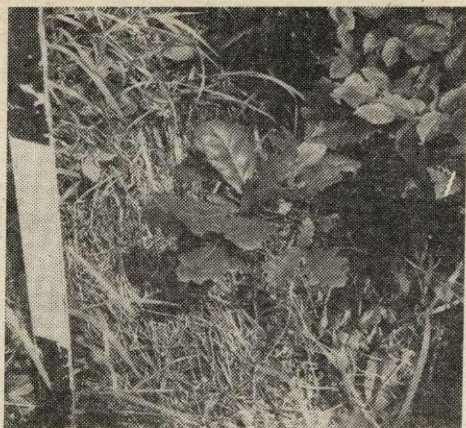
2. A lajos-forrási felújulás

ezekben a típusokban a tölgy elegyaránya eléri a 60⁰/₀-ot, a cseré nem haladja meg a 15—20⁰/₀-ot és esetleg a bükk is jelen van, legalább 5—10⁰/₀-os aránnyal. A többi a gyertyánra marad.

A 30 év körüli mintaterületek állományait a második, a 60 év körüliekét az első világháború időszakában természetes úton újították fel. Az itt élő idős erdészek szerint ezen a feltáratlan területen a céltudatos felújításnak és erdőkezelésnek a háború miatt nyoma sem volt. Nyilván ennek eredményei a gyertyánkonszociációk. Azt viszont, hogy a mostoha állapot ellenére ezek az erdők többségükben elfogadható fatermést produkáltak, elsősorban a természetes erdőtípusokban rejlő, felbecsülhetetlen szerepű *ön szabályozó képességgel és stabilitással* lehet magyarázni. Közismert, hogy a természetes erdők a károsítóknak jobban ellenállnak. Ezt igazolták kifogástalan egészségi állapotú mintaterületeim is. Ezen túlmenően arra is ráirányították a figyelmet, hogy a természetes erdők a szakszerű kezelést akadályozó tényezők fellépése esetén képesek elfogadhatóan átvészelni súlyos időszakokat.

Az sem kétséges, hogy a 60 éves korú, 20—28 cm átmérőjű elegyes faállományok 350—400 m³/ha-os fakészletére csak minimális termelési költséget fordítottak, mert a felújítások idején nem költöttek rájuk semmit, 30 éves korukig ezekben erdőnevelési tevékenység aligha volt. A második világháborút követő időszakban megkezdett gyéritések során 10—20 cm átmérőjű faanyagot nyertek, ami viszont már jövedelmet hozott. Mindezek azt mutatják, hogy a természetes elegyes erdőkben folyó fatermesztésnek az ökonómiai mutatói kedvezőek lehetnek.

Az előbbi megállapítások minden bizonnyal érvényesek a 30 év körüli elegyes állományokra is. A természetes felújításra itt sem valószínű, hogy a világháború idején valamit költöttek. Az elmúlt 30 év során az erdőnevelési költségek nem voltak jelentősek, mert sok esetben arboricidekkel irtották ki

3. ábra. Visszarágott tölgy a gyertyán alatt

4. ábra. Sűrű gyertyánszőnyeg a sikárosi öreg cseresben

az egyébként sem hasznosítható mellékállomány fáit. Az elmúlt 2—3 évben ki-termelt gyérítési faanyagának viszont jelentős részét hasznosították. Ezek a 30 éves állományok átlagosan 200—300 m³-es hektáronkénti fakészlettel rendelkeznek.

A folyamatban levő és a befejezett természetes erdőfelújítású elegyes gyertyános—tölgyesekben

27 felvételi területet létesítettünk. A felvételi adatok kiértékelése után megállapítható volt, hogy a természetes felújítások eredményeként helyenként elgyertyánosodás következett be. Egyes felvételi területek adata szerint 110 ezer gyertyán található itt hektáronként. Az elmúlt két évtizedben inkább csak szórvány makktermés volt, amelyet fölél a vad. Számos mintaterületen egyetlen tölgyet sem találtam. Sikeres volt a felújítás a Lajos-forrás környékén, ahol az üzemtervezők 1970-ben 100%-os tölgyújulatot vettek fel. Felvételeim szerint itt hektáronként 60 000 fácaska van, amelyből 26 000 tölgy, a többi gyertyán, hárs, kőris és cser.

A baj ott kezdődik, hogy a 26 000 tölgyből 8000 erősen vadrágott. Igaz, hogy még mindig marad hektáronként 18 000 ép fa, ami bőven elég egy kiváló tölgyeshez. A sarjak aránya az elegyben szereplő többi fafajokat illetően igen magas. Ezek féken tartása a jelenlegi munkaerőhelyzet mellett igen nehéz feladat. Abban az esetben, ha gyors beavatkozás nem történik, jelentős állomány-szerkezeti, majd fatermési romlás következhet be ebben az értékes *Carex pilosa* gyertyános—tölgyes újulatban. Ezeket a fiatalosokat kiváló erdővé lehet nevelni. Ott azonban, ahol a hektáronkénti 111 ezer db fácskából 110 400 a gyertyán és csak 100 db tölgy és 500 db cser található, súlyos gond előtt áll a gyakorlat. Valószínűleg megmarad a gyertyánkonszociáció. Ez pedig azt jelenti, hogy az elegyetlen gyertyánosok nevelésével és fatermésével tovább kell foglalkozni.

Elképzelhető az is, hogy a gyertyán értéke a fa kémiai feldolgozásának fejlesztésével együtt gyorsan emelkedik. Napjainkban úgy tartják, hogy ha az olaj ára a jelenleginek a kétszeresére emelkedik, akkor a fakémiai termékek már versenyképesek.

ERDÉSZETI BEMUTATÓTEREM A HORTOBÁGYON

A Hortobágyi Nemzeti Park Közép-Európa legnagyobb, másodlagosan kialakult füves pusztája, erdősültsége alig 2%, az erdész társadalom számára mégis figyelemre méltó az állandó erdészeti kiállítása.

A Balmazújváros határában levő, volt darassai erdészkerület-vezetői lakás — átalakítás után — szinte kínálta a lehetőséget erdészeti vonatkozású gyűjtemény létrehozására. Az átalakított épület egyik fele múzeum jellegű bemutatóterem, a másik fele kutatóbázis lett. A Balmazújvárost és Tiszacsegét összekötő út mentén telepített darassai erdő összefüggő tömbje mintegy természetes kiegészítője az egyszerű nádfedeles háznak.

A múzeumban két kiállítóteremben tekinthető meg a hortobágyi erdő élővilága. Az egyik helyiségben a hortobágyi erdő sajátos növényvilága kapott elhelyezést, a másikban az erdők állatvilága került bemutatásra.

A növénytani terembe belépő látogató bal oldalon találja a hortobágyi erdő térképét, valamint külön jelöléssel azokat az erdőket, melyek a tájrekonstrukció folyamán megszűnnek.

Figyelmet érdemel a Hortobágy potenciális vegetációtérképe, melyet *Jakucs Pál* akadémikus szerkesztett. Ezen a tablón az eredeti ősi hortobágyi vegetáció látható, mely jórészt erdős-mocsaras területeket foglalt magába. Ez a Tisza egykori árterülete. Az ajtóval szembeni falon a könyvszerűen lapozható herbárium található. Az üveglapok közé zárt növények az őszi vegetáció hírmondói. A legnagyobb felfelületet — az újszentmargitai kiligetesedett sziki kocsányos tölgyes erdőről készült — hatalmas fotó fedi, melyre újszerű elhelyezésben, ugyancsak üveglapok alá zárt növénypreparátumok kerültek.

A nagyméretű fotó mellett található az újszentmargitai Tilos-erdő vegetációtérképe, melyet *Tallós Pál* és *Tóth Béla* szerkesztettek. Ezen a tablón az erdő természetes növénytársulásai és termőhelyi viszonyai kerültek szemléletes feldolgozásra. A tábló körül az erdő állományalkotó fafajainak korong- és hosszmetsete teszi látványossá a felfelületet.

A kicsiny belépőből jobbra nyíló helyiség az állattani terem. Az első látásra hangleghetőbbnek tűnik, mint a növénytani rész. Mindezt a — ma már erősen vitatott

— preparált állatok teszik. Belépéskor szemünk elé tárul egy majdnem élethű, idős tölgyes erdő diorámája. Az emlősöket róka, borz, nyest és apró rágcsálók — cicánok — képviselik. A fatörzson apró énekesmadarak láthatók. A dioráma bal szélén a vízi élettér madarai ismerhetők fel. Szemben, a terem másik oldalán — három kisebb dioráma — főként a madárvilág egyedeit mutatja be, de a bogarak és a lepkék sem maradnak ki a tárlókból.

A kiállítás anyagát — a berendezést — a Természettudományi Múzeum munkatársai készítették. Az 1978 őszén megnyílt darassai erdészeti bemutatóterem idővel szerény erdészeti tájmúzeummá fejlődhet.

Nagy Antalné

„AZ ERDÉSZ FELELŐS AZ ERDŐ FÁJÁÉRT IS”

Ezt, a szakember számára megdöbbentő mondatot a NÉPSZABADSÁG 1979. december 28-i számában megjelent, „Erdészház Szentpéterföldén” című írásban olvastam. A bekezdés, amelyből kivettem, a következő:

„Naiv dolog azt hinni, hogy az erdész csak járja a hegyet-völgyet és vadászat. Először is, pontosan meghatározott terve van: selejtezés céljából ennyi és ennyi szarvast, vaddisznót és őzet kell kilőnie egy esztendőben. Teljesíteni szabad, kevesebbet elejteni nem — tervet is »hozni« kell. Az elejtett vad a hűtőházba kerül, onnan pedig jórészt exportra. Az erdész magamagának nem lőhet, a dolgozók részére a gazdaság szokott kimérni vadhúst. Viszont a kilőtt, selejtes állatok után lőpénzt kapnak. Azután az erdész felelős az erdő fájáért is (errefelé gyönyörű bükkösök, gyertyánosok, tölgyesek, fenyvesek vannak), az erdőművelés szintén hozzáértést, figyelmet, lelkiismeres munkát kíván. A szentpéterföldei erdészet kilenc kerületére kilenc erdész vigyáz.”

Erdeinket a legkorszerűbb erdőgazdálkodásnak megfelelően, a több célú hasznosítás elvei szerint kezeljük. Ennek megfelelően, a fatermesztés mellett figyelemmel vagyunk az erdők környezetvédelmi, üdülési szerepére és az erdők részét képező, értékes vadállomány fenntartására. Erdeink több mint háromnegyed részében az elsődleges a fatermesztés, de a fatermesztésre a többi erdőben is nagy súlyt helyezünk. Ebből következően, nálunk az erdész elsősorban és alapvetően az erdő fájáért a felelős.

Megemlíti a cikkírónak nyilatkozó vadászati felügyelő, hogy a szarvasállomány minőségével csak dicsekedni lehet, „a világranglista első öt trófeája közül négy a zalai erdőkből származik”. A Magyar Vadászok Országos Szövetségének lapja, a NIMRÓD, 1979. évi szeptemberi számában „A legjobb gimszarvasagancsok” című cikkben a szarvasagancsok világranglistája a következő: 1. Bulgária, Iry Chisar; 2. Magyarország, Lenti; 3. Magyarország, Lenti; 4. Magyarország, Gamás; 5. Jugoszlávia, Bellye. Vagyis az első öt agancsból ma már csak kettő származik Zalából.

Keresztesi Béla

Bükkösök nagy területű természetes felújításának az eredményét és eredménytelenségét elemzi E. Struckmann, a Taunus hegységben lefolyt kísérletben. Megállapítja ennek során, hogy a bükk természetes felújításában a legnagyobb gondot az újulat megtartása jelenti.

A kísérletben az ún. *Gahrenberger-eljárást* alkalmazták, ami nagy területű ernyősvágást jelent a talajtakaró teljes vagy részleges eltávolításával, rotátorral való talajlazítással. Az eljárás 550 ha, 120 évnél idősebb állományban kijelölt, 379 ha-ra terjedt ki, amiből az 1969., 1971. és 1974. évi makktermés eredményeként 224 ha újult fel. A felújulatlan részek egyedi vizsgálatából 1976-ban megállapították, hogy a sikertelenség oka:

- gyomosodás a gyomirtó szerek alkalmazásának elmulasztása miatt,
- magas vadállomány mellett a kerítés hiánya,
- a megkésített talaj-előkészítés és végül
- a szükséges szakismeret, megfelelő érzék hiánya a kezelő részéről.

A száraz esztendőben különösen élesen jelentkezett a gyomirtás elmaradásának az újulatra kifejtett kedvezőtlen hatása. A cserjefélék, szeder ellen a T-80 alkalmazása volt sikeres. Alapvető követelményként határozták meg a kísérlet során

az időjáráshoz alkalmazkodó (hó, fagy) közelítést. A talaj-előkészítéssel, vegyszeres gyomirtással és kerítésépítéssel egybekapcsolt természetes felújítás 1 ha-ra vetített költsége 3700 márkát tett ki. Ezzel szemben a lucfenyő mesterséges erdősítése 2500 márkába került.

Az újulat megtartása tehát jelentős ráfordítást igényel, anyagi áldozattal jár. Az áldozatoktól való visszariadás azonban ezen legértékesebb, őshonos fafajunk részarányának csökkenéséhez vezet.

(AFZt, 1978. 9/10. Ref.: dr. Solymos R.)

A Kelet-Szlovákia területén levő összehasonlító nyárkísérletek növekedésének értékeléséről számol be *Kohán István*, a zólyomi Erdészeti Kutatóintézet munkatársa, a Lesnicky časopis folyóirat 1979. 1. sz.-ában. A Latorca árterületén (103 m tszf.), Királyhelmece közelében húzódó homokvonalon (150 m tszf.), Eperjes mellett, a Tarca folyó árterületén (230 m tszf.), végül Gölnicbánya közelében, a Hnilec-patak árterületén (350 m tszf.) létesített 17–20 éves kísérletekben több helyről származó 'Robusta', egyklónú és kevert klónú 'Serotina', 'Marilandica', 'Gelrica', 'Regenerata', 'Grandis', 'Virginia de Frignycourt', 'I-214' és feketenyár (összesen 16 klón, klónkeverék és származás szerepelnek. A hálózat mindenütt 5×5 m. A kísérleti területek említett sorrendjében a termőhelyeknek megfelelő erdőtípusok: szedres *Querceto-Fraxinetum*, csalános *Ulmeto-Fraxinetum carpineum*, patak menti *Fraxinetum-Alnetum*. A vegetációs időszakban a középhőmérséklet 16,5–13,0 °C, az átlagos csapadék 369–483 mm. Az értékelés során vizsgálták az átlagos magasságot, vastagságot, ezek átlagos növedékét, az átlagtörzs fatömegét és átlagnövedékét, valamint egyes betegségekkel (kéregfekély, *Marssonina* levélfoltosodás, nagy nyárfacincér) szemben tanúsított viselkedést.

A magassági növekedés alapján a korábban 'Vernirubens'-ként nyilvántartott 'Robusta'-változat, valamint egy gabčíkovi (itt van a szlovákiai nyárfaklón- és szelekciós gyűjtemény) 'Robusta'-származás mindegyik kísérleti területen a legjobb, csupán a magasban fekvő, Gölnicbánya melletti kísérleti területen előzi meg a 'Gelrica'. Ez utóbbi a kevésbé kedvező helyeken (Gölnicbánya, Királyhelmece) valamennyi többi nyárfaklont megelőzi a fatömegprodukciónban. Az 'I-214' csupán a magasabb, középhegységi kísérletben fordul elő; itt a fatömeghozama a 'Gelrica' mögött a második helyre szorult. A jó vízellátottságú, síkvidéki fekvésekben igen jó a 'Grandis', a homokvonalon és a középhegységben azonban visszamaradt a növekedése. A növekedés szerinti rangsor második felében helyezkednek el a 'Regenerata', a 'Serotina', a 'Marilandica' és a feketenyár. Az első három kísérleti területen a 'Robusta', a 'Gelrica' és a 'Marilandica' a magassági növekedése alapján az I–II. fto.-ba sorolható. Figyelemre méltó viszont, hogy a középhegységi, patak menti, tehát jóval hűvösebb klímájú kísérletekben a 'Robusta' és a 'Marilandica' a III. fto.-ba esik vissza, a 'Gelrica' viszont itt is megtartja a II. fto. minőséget.

A *Dothichiza*-fertőzöttség valamennyi fajtánál — beleértve az 'I-214'-et is — „mérsékelt” (közepes), csupán a Latorca menti kísérletben a 'Regenerata'-n és a 'Serotina'-n „gyakori” jelzésű. A „kéregfekély” elnevezéssel külön kimutatott értékelés (barna kéregfolyás) a feketenyárnál és a síksági kísérleti területeken álló 'Robusta' nyárraknál „gyakori”. Érdemes módon a középhegységi kísérletben álló valamennyi fajtánál — ideértve a 'Robusta'-t is — „tünetmentes” vagy „kivételes”!

(Ref.: dr. Tóth Béla.)

A szarvasállomány apasztását igen komolyan veszik — Ausztriában. A bécsi egyetem évi beszámolójában *dr. Hanes Mayer* az erdőművelés professzora igyekszik megvonnai az ilyen irányú ténykedés első évének mérlegét. Figyelmeztet arra, hogy az egész országra kiterjedő, megbízható adatok birtokába majd csak az újabb erdőfelvétellel juthatnak. Egyes jelenségekből azonban következtetni lehet az év eredményére. Megállapítja, hogy számos vadász tiszteletre méltó módon törekszik a csülkösvad tartamos apasztására. Ez a munka egyre nehezebbé válik és még olyan törvényes előírások is fékezik, mint amilyen a vadászati módok korlátozása, a túlfínomított minőségi követelmények, a mínuszpontok. Egyes helyeken mindezek ellenére jó eredményeket értek el, 10% alá csökkent a kár az erdősítésekben

és megszűnt a hántás. Az ilyen magatartás elismerésére „Pro silva Vadászklub”-ok alakításának gondolatát veti fel. Szerinte öt-tíz, elviselhető vadkárokat felmutató vadászterület együttese 20—40 szomszédos területre is hatást gyakorolhatna, és egyenletes eloszlásban a vadászterületek 15%-án folytatott haladó szellemű gazdálkodás így problémamegoldó jelentőségű lehetne. Kedvező hatású még vadéletlani és vadászgyakorlási szempontból is. Erkölcsi ösztönzéseként említ egy területtulajdonost, akit hasonló példamutató magatartásáért az egyetem dísztüvel tüntetett ki.

Bőven tesz a másik serpenyőbe is. Nem kevés a száma azoknak a vadászoknak, akik még mindig nem értik meg az apasztás szükségességét. Stájerban lemondatták a tartományi vadász mestert is, amikor az megfelelő intézkedésekre akarta szorítani őket. Hasonló támadások érik gyakran az erdészeti szakembereket is. Az erdőt pusztító vadkárok megszüntetésére helyenként már bírósági eljárást kell igénybe venni.

Öt év alatt a károkat elviselhető mértékre kell lecsökkenteni. Különben mind az erdészek, mind a vadászok szakmai elégtelenségéről tesznek tanúságot.

(HOLZ-KURIER, 1979. 50. Ref.: Jérôme R.)

A hőmennyiségek és az erdőgazdálkodás összefüggései. Az erdőnek a vízgazdálkodásban játszott szerepével kapcsolatosan, érdekes összefüggésekre mutat rá. H. M. Brechtel, „Különböző fajfajú és korú erdőállományok hatása a hófelhalmozódásra és hóolvadásra, a Vogelsberg nyugati részének magas fekvéseiben” (Deutsche Gewässerkundliche Mitt. 16. Jahrgang, Heft 5. 121—133 p.) című tanulmányában. Az erdő és a vízgazdálkodás összefüggései manapság mindenütt az érdeklődés előterébe kerültek. Erdemes ezért Brechtel munkáját közelebbről is megismernünk. Hivatkozott szerző széles körű méréseket indított el a hóvastagság és a hóolvadás menetének megállapítása céljából. Vizsgálatainak kiindulópontja az az alapelv volt, hogy az erdősült területekről nyerhető vízhozamot az erdőgazda a maga sajátos gazdálkodási eljárásaival alaposan befolyásolhatja. A fajajmegválasztás, a gyérintési és a termelési rendszerek kihatnak az erdő által elfoglalt terület vízkészletére. Az erdők a nyerhető vízhozamokat nem növelik, de a víz minőségét és az elfolyás egyenletességét befolyásolják, ezért az erdőgazdának a vízgazdálkodó legközelebbi partnerévé kell válnia.

Az erdő és a hó alakjában lehullott csapadék összefüggéseinek keresése azért is vált ki érdeklődést, mivel az erdősült területről nyerhető vízkészletek nagyságát a vegetációs időn kívüli csapadék befolyásolja legnagyobb mértékben. Ezért érdekes Brechtel munkájának fontosabb megállapításait idéznünk: Vizsgálatait bükkösökben és lucfenyvesekben végezte. A nyert adatokat pedig nyílt réten folytatott megfigyelésekével vetette össze. Eredményeit két táblázat adatai szemléltetik. Ezek égtájak szerinti kitétségeknek megfelelően különülnek el. A bükkösökben nagyobb mértékű hófelhalmozódás észlelhető, mint a nyílt réten. Ugyanez vonatkozik a lucosokra is. Az 1968—69-es, átlagosnak vehető télen a hófelhalmozódás maximumát északi és keleti kitétségek mérték, míg az átlagostól erősen eltérő, 1969—70-es télen a déli és nyugati oldalakon. Mindkét télen a legnagyobb hófelhalmozódást bükkösökben találták, a felhalmozódás átlagos mértékét kitétségektől függetlenül az alábbi, csökkenő sorrendben észlelték: idős bükkös, középkorú bükkös, bükk fiatalos, lucfenyves fiatalos, idős lucos, középkorú lucos. A hóolvadás mennyisége az erdő alatt volt a legnagyobb. A hóolvadás leglassúbb menete szintén itt mutatkozott. A hóolvadás átlagos menete a szélsőséges, 1969—70-es télen déli és nyugati kitétségekben jelentősen erőteljesebb volt, mint szabad területen. Ez elsősorban a közép- és idős korú bükkösökre, valamint mindegyik korosztályú lucosokra érvényes.

Az ismertetett vizsgálatokhoz csupán annyit fűzhetünk hozzá, hogy hasonló méréseket helyes lenne nálunk is végezni, annál is inkább, mivel a vízkészlet-gazdálkodás megoldása hazánkban máris fontos feladattá vált és még inkább azzá válik a jövőben.

(Ref.: dr. Szodfridt I.)

Rovatvezető: Király Pál

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Tájékoztató az idei közgyűlésünkről

Az OEE elnöksége értesíti a tagságot, hogy augusztus 8-án, de. 9 órai kezdettel rendezi meg Gödöllőn, az Agrártudományi Egyetem aulájában 1980. évi közgyűlését, valamint az ahhoz csatlakozó szakmai programot, a következők szerint.

Augusztus 8-án délelőtt, közgyűlés: elnöki megnyitó; főtítkári beszámoló; az ellenőrző bizottság jelentése; egyesületi kitüntetések átadása; felszólalások, vita; az MTESZ 1981. évi vezetőségválasztó küldöttközgyűlésére az OEE küldötteinek megválasztása. (A hozzátartozók a közgyűlés ideje alatt kívánság szerint társadalmi programon vehetnek részt.)

Délután fakultatív szakmai program: A) tanulmányút az ERTI gödöllői arborétumába; B) erdész lövészverseny Incsőn.

Este baráti találkozó.

Augusztus 9-én, délelőtt, fakultatív szakmai program:

A) tanulmányút az MTA vácrátóti arborétumába; B) a Budavidéki Erdő- és Vadgazdaság incsői fafeldolgozó üzemének megtekintése.

Ezt követően a résztvevők a galgamácsai Csuzi-réten megtekintik a fakitermelők XIII. országos versenye ügyességi számait, majd részt vesznek a fakitermelő verseny és az erdész lövészverseny eredményének ünnepélyes kihirdetésén.

A közgyűlés a Csuzi-réten közös ebéddel zárul.

A részvétellel kapcsolatos tudnivalókról az OEE helyi csoporttitkárai adnak felvilágosítást. A kétnapos rendezvényt a házigazda szerepét elvállaló Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság (Budakeszi, Pf.: 74. — 2092) bonyolítja le. A közgyűlésen való részvétel jelentkező az OEE helyi csoportok titkárainak közreműködésével és útján történik, felvilágosítást *Waliczky Lászlóné*, az OEE budakeszi helyi csoportjának titkára ad.

Egyesületünk vezetősége a közelmúltban megbeszélést folytatott a MEDOSZ vezető tisztségviselőivel: *dr. Dobi Ferenc* főtítkárral, *Micsuch László* titkárral és *Herceg Mihlós* erdészeti szakosztályvezetővel. A megbeszélés során áttekintették az erdőgazdaság és az elsődleges faipar előtt álló időszerű feladatokat. Megállapították, hogy az V. ötéves terv sikeres befejezése, a VI. ötéves terv előkészítése egyre inkább kívánja az ágazatban foglalkoztatott, mintegy 70 000 dolgozó szakmai-politikai képzettségének fejlesztését, a szociális ellátás javítását, a munkavégzés biztonságának a fokozását, a dolgozók nagyobb mérvű anyagi-erkölcsi elismerését.

Egyetértettek abban, hogy az általános politikai-társadalmi-gazdasági fejlődés fokozásában jelentős szerepük van a társadalmi szervezetnek. Ehhez elengedhetetlen munkájuk koordinálása, együttműködésük továbbfejlesztése. Ezek az időszerű feladatok teszik szükségessé a MEDOSZ és az OEE között kialakult munkakapcsolat, együttműködés kiszélesítését.

Az említett célok megvalósításának hatékonyabb elősegítése érdekében a MEDOSZ elnöksége és az OEE elnöksége az együttműködés főbb elveire és módszereire vonatkozóan megállapodást kötött. A megállapodást a MEDOSZ elnöksége nevében *dr. Dobi Ferenc* főtítkárral, az OEE elnöksége nevében *dr. Váradi Géza* alelnök írta alá.

AZ MTESZ AZ ENERGIATAKARÉKOSSÁGÉRT

Az MSZMP KB a XII. kongresszusra kiadott irányelvek, valamint a Minisztertanács energiagazdálkodással kapcsolatos határozata végrehajtásának elősegítése érdekében, az MTESZ felhívja a szövetségben tömörült egyesületek szakembereit és az ország műszaki, valamint agrárértelmiségét, hogy dolgozzanak ki energiamegtakarítást eredményező feladatokat. Az MTESZ olyan javaslatokat kér és vár,

— amelyek javítják az energiagazdálkodás határfokát és energiamegtakarítást eredményeznek,

— amelyek bármely energiahordozó-fajtára vonatkozóan csökkentik a fajlagos energiafelhasználást akár a technológia változtatása, korszerűsítése, akár egyéb — ellenőrzési, szervezési, karbantartási vagy beruházási — intézkedések révén,

— amelyek közvetve csökkentik az energiafelhasználást, vagyis energiataralmú anyagmegtakarítást, fajlagos anyagfelhasználás-csökkentést eredményeznek,

— amelyek a vállalati, szövetkezeti programok felülvizsgálatára, módosítására, illetve kiegészítésére vonatkoznak.

A javaslatok kidolgozása során célszerű a következő csoportosítást figyelembe venni:

1. Olyan energiatakarékosági lehetőségek felmérése és erre vonatkozó javaslatok, illetve intézkedések kidolgozása, amelyek beruházási költség nélkül, szervezési és egyéb intézkedésekkel megvalósíthatók.

2. Beruházási eszközök igénybevételével megvalósítható javaslatok kidolgozása.

3. Olyan energiamegtakarítást eredményező javaslatok kidolgozása, amelyek megvalósításához kutatásfejlesztés vagy licencia megvásárlása szükséges.

A javaslatokat a téma koordinálásával megbízott Energiagazdálkodási Tudortartalmazniuk kell a részletes műszaki megoldás leírását és a gazdaságossági számításokat is.

A javaslatokat a téma koordinálásával megbízott Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület titkárságára (Budapest, Kossuth L. tér 6—8. Postai cím: 1372 Budapest, Pf.: 451.) kell beküldeni.

A beérkezett javaslatokat az erre felkért bizottság értékeli és továbbítja az érdekelt vállalatoknak, intézményeknek bevezetés, illetve a hatóságoknak intézkedés céljából. Az MTESZ a javaslatoknak az illetékesekhez való továbbítása után, a bevezetés tapasztalatairól, illetve annak eredményéről tájékoztatást kér. Ezekről az eredményekről az MTESZ a sajtóban széles körű ismertetést ad.

Az MTESZ a legötletesebb, a legtöbb megtakarítást eredményező javaslatokat erkölcsi és anyagi elismerésben kívánja részesíteni:

I. díj	50 000 Ft
II. díj	30 000 Ft
III. díj	20 000 Ft

A bizottság II. és III. díjjal több pályázatot is elismerhet. A zsűri a pályázatokat évente két alkalommal értékeli. Az MTESZ az MSZMP XII. kongresszusra vonatkozó irányelveinek értelmében, ezt a felhívást nem kampányjellegűnek tekinti. Ezért kéri, hogy a jelentkezők javaslataikat évente április 15-ig és október 15-ig, első ízben

1980. MÁJUS 15-IG

küldjék be.

Az MTESZ országos elnöksége

Szocialista együttműködési szerződést kötött az Erdészeti Tudományos Intézet és az Országos Erdészeti Egyesület, AZ ERDŐ szerkesztésének támogatása érdekében. Az együttműködési szerződést az intézet részéről *Keresztesi Béla* akadémikus, főigazgató, az Országos Erdészeti Egyesület részéről pedig *dr. Herpay Imre* elnök írta alá.

A szerkesztő bizottság megtartotta első negyedévi ülését. *Dr. Solymos Rezső*, a bizottság elnöke beszámolt a szűkebb szerkesztőségnek a decemberi alakuló ülés utáni időben végzett munkájáról. Örömmel állapíthatta meg, hogy az új bizottság rendkívül élénk tevékenységet fejt ki. Ez alatt az idő alatt összesen 38 kézirat érkezett a szerkesztőhöz, többnek a készülésétől kapott hírt. Az egyes lektori felkéréseknek a tagok igen gondos, alapos munkával tettek eleget. Bejelentette, hogy a LAPKIADÓ Várlalat a honoráriumkeretet átmenetileg 15%-kal csökkentette. Ehhez kellő megértést kért.

Az 1. szám bírálatával *dr. Káldy József*, a 2.-ével *dr. Berdár Béla* foglalkozott. Az általában jónak elfogadott lapszámokkal kapcsolatban észrevételt tettek. Egyes cikkek túlzottan hosszúak, sok volt a megemlékezés és kevés a fejlesztési témájú cikk. Több színes referátumot kértek.

A további időszak szerkesztési irányelvének vitája során ismét felmerült a lap színvonalának a kérdése. Technikusi részről jött észrevételre a bizottság döntő többséggel a jelenlegi, sőt növelendő színvonal mellett foglalt állást. Szóba került a lap olvasottsága is, a helyi rendezvények során rendszeresen célszerű foglalkozni a közöltekkel. Felmerült többek között a gépi adatfeldolgozás terén tapasztalható idegenkedés. Erre a bizottság az illetékes szakosztály figyelmét felhívja. Foglalkozott végül a bizottság a korábban tervbe vett vadgazdasági kerekasztal-beszélgetéssel. Úgy határozott, hogy az MTA vadgazdálkodási ad hoc bizottságának a legutóbbi állásfoglalását közli és ezúton igyekszik a téma megoldását elősegíteni.

A szociálpolitikai bizottság vezetőségi ülést tartott. Ezen a tagok mellett részt vett *Fekete Gyula* főtítkárhelyettes, *Káldi Katalin*, a MÉM—EFH szociálpolitikai és munkaügyi osztályának vezetője, *Tóth István*, az OEE oktatási és közművelődési bizottság vezetője és *Fila József*, a bizottság elnökségi összekötője.

A résztvevők megbeszélték: hogyan biztosítják az egyesületi és az ágazati szociálpolitikai tevékenység eddiginél szorosabb kapcsolatát az irányító- és a munkahelyeken.

Az 1980. évi munkaterv összeállítása és a munkabizottsági témák meghatározása során figyelembe vették az Erdészeti és Faipari Hivatal illetékes szakembereinek javaslatait. A témák kidolgozásában a bizottság az eddig is jól dolgozó tagok mellett jobban kíván támaszkodni a helyi csoportok vezetőségében működő érdekvédelmi felelősökre. A résztvevők úgy látták, hogy az OEE helyi csoportjai elsősorban ezeken az érdekvédelmi felelősökön keresztül tudnának élő kapcsolatot kialakítani a vállalati és azon belül a szakszervezeti szociálpolitikát irányító kollégák és a bizottság között. Ezért célszerű lenne azokon a munkahelyeken is megválasztani az érdekvédelmi felelőst, ahol az elmúlt választáson ilyen nem választottak. Vannak olyan helyi csoportok, ahol érdekvédelmi felelőst nem választottak, de a helyi csoport évek óta képviseltette magát az OEE szociálpolitikai bizottságában. Ilyen helyeken célszerű a bizottsági tagot érdekvédelmi felelősként megválasztani. Néhány helyen választott tisztségviselő és bizottsági tag is van. Szeretnék, ha ők jó együttműködésben segítenék a bizottság helyi és országos szintű munkáját.

A gazdaságtani szakosztály ülést tartott „Az ágazati önköltségszámítási rend problémái a megjelent új szabályozás tükrében” c. témakör megvitatására. Az ülésen a tagok mellett részt vettek az erdőgazdaságok vezetői, illetve képviselőjük.

A kötetlen vitát *Ott János* vezette. A vitában részt vett *Mandik Béla*, *Fila József*, *Zelnik István*, *Antal Antal*, *Hernecki István*, *Leskó János*, *Visy Géza*, *Pásztor Péter*.

A lényeges kérdésekben egyetértés alakult ki.

— Az erdőgazdálkodásban az önköltségszámítás különleges gondot okoz. Az ikertermékek kalkulációja elméletileg sem megoldott. Ezért nem támasztható túlzott

- követelmény a mélységet illetően. Az erdei és fűrész-, lemezipari termékek kalkulációját csak fafajokra és üzemi szinten célszerű elkészíteni. Nem helyes mindenben az egységesítésre törekedni, mert a termelés adottságai igen eltérők.
- A kalkulációnak (az alapanyagok és félkész termékek körében) a gazdasági elemzést kell szolgálnia. A feldolgozott termékek körében ugyanakkor rendkívül fontos az árképzéssel való kapcsolat. A vétített költségeket a vállalati taktika, a termékek piaci értéke alapján rugalmasan kell a termékekre terhelni.
 - A megjelent önköltségszámítási szabályzat segítséget nyújt a kistermelőknek és vezérfonal lehet az erdőgazdaságok részére is. Ajánlásait azonban nem szabad kötelező érvényűnek tekinteni, mert ez gátolja az önköltségszámítás fő céljainak kiteljesedését. A szabályzatban képviselt fő irányokkal a szakosztály egyetért.
 - Az önköltségszámítás továbbfejlesztésére vannak korszerű eszközök (szimuláció, számítógép). Tovább kell munkálkodni a tökéletesítés irányában.

Az erdei vasutak szakosztálya ülését a Közlekedési Múzeumban tartotta. *Dr. Vaszkó Ákos*, múzeumi főigazgató örömet fejezte ki, hogy kapcsolatot teremthettek a további együttműködés reményében. A „Kisvasutak Magyarországon” című előadásában pedig ismertette a régebbi és a mostani vasutak feladatait, múltját; a meglévő kisvasutak feladatait és várható jövőjét. A kisvasutak egyre növekvő közjóléti szerepe arra enged következtetni — és ebben bízunk —, hogy a megmaradt kisvasutak valamennyi vonala reneszánszát fogja megélni.

Az előadást követően a szakosztály tagjai *dr. Kovács János* múzeumi főmunkatárs vezetésével megtekintették a múzeumot, filmvetítésen vettek részt. Vetítésre került „A közlekedés múzeumai” és a „Megy a gőzös” c. kisfilm.

Az Országos Erdészeti Egyesület budapesti csoportja kezdeményezésére, a Hazafias Népfront Budapesti Bizottsága mellett **fásítási tanácsadó szakcsoport** alakult Budapest fásítási programjának megvalósítása érdekében.

A szakcsoporton belül — a Hazafias Népfront, a fővárosi és a kerületi tanácsok bevonásával, a csoport erdészszakemberei közreműködésével — egyeztetik a konkrét fásítási igényeket. E munkát kerületenként, a helyi adottságok, elsősorban a talajviszonyok és a városrendezési elképzelések figyelembevételével végzik, amelynek alapján kerül végleges összeállításra a csemeteigény.

A fásítási időben szakembereink tanácsadásukkal segítik a konkrét fásítást. A tanácsadó munka ezzel nem érhet véget, mert már igen sok jó szándékkal végrehajtott fásítás ment tönkre a kellő gondozás hiányában és a rongálás miatt. Eppen ezért, ebbe a munkába be kell kapcsolni a helyi iskolákat, KISZ-szervezeteket, egy-egy fásor, fás csoport védelme érdekében.

A főváros egész területére kiterjedő munkát egy szűkebb bizottság koordinálja. Elengedhetetlen a személyes kapcsolattartás, a helyi ismeret. Ezért minden kerületnek külön felelőse van a szakcsoporton belül.

A társadalmi akcióban az önkéntes vállalkozószándék nyilvánult meg igen széles körben. A budapesti csoport kezdeményezéséhez csatlakozott az OEE MN-csoportja, ERTI-csoportja is. Várhatóan tovább szélesedik a résztvevők sora, amire szükség van, mert néhány kerületben igen jelentős a fásítási igény és a széttagoltság miatt szükségessé válhat 2–3 fő munkája is. Az első megbeszélésen jelen volt a FÖKERT képviselője, mint a fásítás egyik fő kivitelezője. A koordinálást ezen a területen igen hasznosnak ítélték és kívánatosnak a kapcsolattartást a csoport munkájában a jövőben is.

Az erdőművelési szakosztály januári ülésén *Ott János* előadása alapján, megvitatta az új gazdasági szabályozórendszer és az erdőművelés kapcsolatát. Ezt követően *dr. Solymos Rezső*, az 1979. évi vezetőségválasztó közgyűlésen AZ ERDŐ szerkesztő bizottsága elnökévé történt megválasztása következtében előállott, nagymérvű leköötöttsége miatt, a szakosztály vezetéséről leköszönt. A szakosztály jelöltbizottságot választott az új szakosztályvezető megválasztásának előkészítése céljából.

A szakosztály februári ülésén *dr. Solymos Rezső* beszámolt az OEE választmányi üléséről, majd *Murányi Jánosnak*, a jelölőbizottság elnökének előterjesztése alapján a szakosztály egyhangú szavazással *Varga Bélát*, a Mátrai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság erdőművelési osztályvezetőjét megválasztotta a szakosztály vezetőjévé.

Az ülés keretében *dr. Marjai Zoltán* tartott igen élvezetes, vetített képes előadást „Kubai erdészélmények” címmel.

Az erdészettörténeti szakosztály ülését a Mezőgazdasági Múzeumban tartotta. Ezen előadást tartott *Mészöly Győző* „Az erdészettörténeti emlékek összeírása, védelme” és *dr. Magyar Eszter* „A Garam menti bányavárosok feudál kori erdőgazdálkodása” címmel.

Itt adunk helyet a következő *helyesbítésnek*: „Az 1979. évi erdészettörténeti pályázat eredményhirdetésébe sajnálatos hiba csúszott, elírásból. A BRUZU jeligéjű pályamunka szerzője *Berze László* erdőmérnök, Várpalota. Szíves elnézést kérünk.”

A HELYI CSOPORTOK ÉLETÉBŐL

A budapesti csoport, *Rakonczay Zoltán* elnökletével, vezetőségi ülést tartott. Az időszzerű teendőket *Csötönyi József* ismertette. Az ülésen a Hazafias Népfőnt Budapesti Bizottsága mellett alakult fásítási szaktanácsadó munkacsoport munkájáról annak vezetője, *Lovász László* számolt be. Az OEE elnöksége képviselőjében jelen volt és felszólalt *Halász Aladár*. Az időszzerű teendőkkel kapcsolatosan véleményét kifejtette: *Boros György*, *Hibbey Albert*, *Németh Eva*, *Sághi István*, *Simon László*, *Tokody Mihály*.

A csoport *Merkel Gábor* erdőmérnök személyében új gazdasági felelőst választott.

Kiemelt feladatként vállalta a csoport — támaszkodva többek között aktív nyugdíjasaira — a nagykovácsi „Hevesi Ákos” Nevelőotthon egyesületi patronálását. A cél az, hogy a gyermekek az erdészetben egyéni képességeiknek megfelelő pályát válasszanak. A teendők kimunkálására és a gyakorlati végrehajtásra a csoporton belül munkabizottság alakult, amelynek vezetője *Simon László*.

A patronálás keretében a nevelőotthon 28 növendéke már felkereste a mátrafüredi erdészeti szakmunkásképző iskolát, hogy követlenül is megismerkedjen a szakmunkástanulók életével, munkájával és nem utolsósorban a Mátra szépségeivel. A fiatalokat *Sághi István*, ny. főmérnök kalauzolta a budapesti csoport részéről.

A bajai csoport vezetőségi ülésén *Tóth Imre* csoporttitkár nyújtotta át a 20 és 30 éves egyesületi tagságot elismerő jubileumi jelvényeket. Ezt követően összeállította 1980. évi programját a fa komplex hasznosítása témakörben. Négy fontos tanulmányút szerepel a program-

ban: a mohácsi farostlemezgyárat, valamint a barcsi fűrész- és parkettaüzemet egy tanulmányúton látogatja meg a tagság. További program a szegedi falemezgyár, valamint a hódmezővásárhelyi furfurolgár gyártási módszereinek tanulmányozása. Cegléden, Nagykőrösön, Kecskeméten a parkettagyártás korszerű technológiáját tanulmányozhatják az érdeklődők. További tervük egy-két napos tanulmányút a Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál, amely részben hasonló ártéri viszonyok között dolgozik, mint a Gemenci Áll. Erdő- és Vadgazdaság.

A balassagyarmati csoport és az erdőgazdaság továbbtanulási tájékoztatót szervezett a megye összes gimnáziuma részére. A rendezvényen megjelentek azok a diákok, akik erdőmérnöki, faipari mérnöki és földmérő mérnöki pályára készülnek. Először *dr. Gál János* egyetemi tanár tájékoztatta a továbbtanulni vágyókat az EFE oktatási rendszeréről és életéről, a felvételtől és az elhelyezkedési lehetőségekről. Ezt követően *Makóy Oszkár* igazgató, a helyi csoport elnöke számolt be az erdőgazdasági munkákról, lehetőségekről. Ezután kötetlen beszélgetés következett, melyből úgy tűnt, hogy a rendezvény elérte a célját.

Jakkel Mihály erdőfelügyelő tagtársunk az elmúlt év novemberében és decemberében Tarnaörsön, Tarnamérán és Péterváráson fafaragó művészetből tartott bemutatót, kiállítás, amit több ezren tekintettek meg.

A szegedi csoport a „Kiss Ferenc” Erdészeti Szakközépiskola klubtermében taggyűlést tartott. *Vida László* elnöki

megnyitóját követően *Czene Barnabás* ismertette az 1979. évi munkáról szóló beszámolót és az 1980. évi munkatervet. A felszólalók közül *Bakacsi Gyula* örömmel nyugtázta az 1980. évi program sokrétűségét. Megállapította, hogy az egyesület jó fórum az szakmai kérdések és vélemények kicserélésére. *Nádaskai Gábor* megköszönte, hogy az Erdészeti Szakközépiskola diákjai lehetőséget kaptak és kapnak az egyesületi életbe történő bekapcsolódásra. Kérte, hogy mivel a szegedi iskola 1980-ban ünnepli a közép fokú erdőszoktatás 25. évét, ezzel a programmal egészítsék ki a munkatervet. *Dr. Dózsa József* azzal a kéréssel fordult a jelenlevő kollégákhoz, hogy a tanárképző főiskola biológia szakán végzett tanárokat és tanárjelölteket az erdészek fogadják szeretettel. A javaslatokkal és a munkatervvel a taggyűlés egyetértett. *Fekete Gyula* főtítkárhelyettes hozzászólásában tájékoztatta a tagságot elnökségünk 1979—83. évi munkája irányelveiről, továbbá az 1980. évi rendezvények szervezési feladatairól.

A taggyűlésen adták át a 20, illetve 30 éves egyesületi tagság elismerését szolgáló, jubileumi jelvényeket. A 30 éves tagság jelvényével *Vida Lászlót*, *Kertész Margitot*, *Hajós Jánost*; a 20 éves tagság jelvényével *Farkas Szilvesztert*, *Zsiros Istvánt*, *Bodó Pált* és *Sás Jánost* tüntették ki.

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották.

Budapesten

Dr. Szabó István „Laskagomba-termesztés vízfűggyönyös fóliasátorban”,
Dr. Törley Dezső „Újabb eredmények a gombák kémiai kutatásához”,

Baján

Zágoni István „Fahulladék-hasznosítás fő irányai”,
Ercsényi István „Energiamegtakarítás fahulladék-tüzeléssel”,
Koroly Vilmos „Gazdaságos fűtési rendszerek a faiparban”,
Dr. Igmándy Zoltán „Faanyagvédelem az erdőgazdaságban”,
Németh András „Erdészeti vegyszeres technológiák összefoglalása”,
Nagy Gyula Csaba „Tanzánia erdőszavadás szemmel”,

Budakeszin

Rác Antal „Szarvasállományunk szabályozása”,

Mátrafüreden

Nagy Gyula Csaba „Tanzánia vadászati viszonyai”,

Miskolcon

Dr. Pagony Hubert „A farontó gombák szerepe a faanyag-gazdálkodásban”,
Zágoni István „Fagazdaság Franciaországban”,

Szegeden

Ipsits Lajos „A magyar—jugoszláv cellulózipari együttműködés”,

Székesfehérvárott

Dr. Köhalmi Tamás „Mongólia vadászati viszonyai”,
Sándorfalvi László „Apróvadtenyésztés és -feldolgozás a Mezőföldi Állami Erdő- és Vadgazdaságnál”,

Tatabányán

Ott János „Az 1980. évi szabályozórendszer és a VI. ötéves terv célkitűzéseinek összefüggései az erdőgazdálkodásban”,
Henzer Antal „Az 1979. évi egyesületi munka és az 1980. évi munkaterv” címmel.

Kinevezés

A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter *dr. Váradi Gézát* (egyesületünk alelnökét) 1980. január 1. napjának hatályával az Erdészeti és Faipari Hivatal hivatalvezető-helyettesévé kinevezte. A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter illetékes helyettese, *Hartmann Tibor* okl. faipari mérnököt, 1980. január 1. napjának hatályával az Erdészeti és Faipari Hivatal faipari főosztályának vezetőjévé kinevezte.

A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter *dr. Molnár Sándort*, a Nagykovácsói Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság főosztályvezető-helyettesét 1980. január 1. napjának hatályával a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Főtítkárává kinevezte.

A MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal vezetője, *Pásztor József* faipari mérnököt 1980. január 1. napjának hatályával az Erdőgazdasági és Faipari Termékeket Értékesítő és Feldolgozó Vállalat (ERDÉRT) termelési igazgatójává kinevezte.

Kitüntetések

A népköztársaság Elnöki Tanácsa, eredményes munkája elismeréseként, nyugállományba vonulása alkalmából, *Gerdei Józsefnek*, a Mecseki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság erdőszektort vezetőjének a MUNKÁÉRT ezüst fokozata kitüntetést adományozta.

A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, nyugállományba vonulásuk alkalmából, eredményes munkájuk elismeréseként, KIVÁLÓ MUNKÁÉRT kitüntette.

tést adományozott a következő személyeknek: *Huszár Károly* műszaki vezető (Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság), *Nagy Zoltán* erdőfelügyelő (Veszprémi Erdőfelügyelőség), *Ocskay Imre* főosztályvezető (Erdészeti és Faipari Tervező- és Szervezőiroda), *Bozó János* csoportvezető (Nagykunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság), *Rabb Vince* szakelőadó (Erdei Termékeket Feldolgozó és értékesítő Vállalat), *Unger János* brigádfővezető (Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság).

Halálozás

Dr. Gállfy Zoltán, CLUSIUS-EMLÉK-ÉRMES tanár, hosszú szenvedés után, életének 64. évében, Budapesten elhunyt. Köztisztletnek örvendő tagtársunk, *Velics Gyula*, gyémántdiplomás erdőmérnök, életének 87. évében, Budapesten elhunyt.

Suba János erdőmérnök, 1980. január 28-án elhunyt. Beremenden, 1929-ben született. Kitűnő tanulóként, a mohácsi gimnázium ösztöndíjas növendéke volt és jeles eredménnyel szerezte meg erdőmérnöki oklevelét Sopronban. Egyetemi éve alatt is kitűnt már: tanulókör, politikai kör vezetője és tanulmányi versenytitkár volt.

Friss oklevéllel 1952-ben a Bólyi Áll. Erdőgazdaság üzemegység-vezetője, majd 1953—1954-ben az Agrártudományi Egyetemen Sopronban, az üzemtani tanszék tanársegédje volt. Az erdő azonban viszszaahívta. A Nagyatádi Áll. Erdőgazdaság erdészvezetőjeként, majd a Duna-ártéri Áll. Erdőgazdaság erdőművelési előadójaként hasznosította szakértelmét és szorgalmát.

Az 1960. évben került az állami gazdaságok erdészeti szervezetébe, a Tolna megyei igazgatóság csoportvezetőjévé nevezték ki. Az állami gazdaságok szervezeti formáiban beállott változások következtében állomáshelye és beosztása

többször változott, 1974 őszétől a Paksi Áll. Gazdaság erdészeti ágazatvezetője volt. Az állami gazdaságok erdőtelepítési feladatai, ezen belül az itt már nagy ütemben megindult nyárfásítás az önálló alkotás lehetőségét nyújtotta számára, s ezzel eredményesen élt is. A cellulóznyár-program megvalósításából is bőven kivette a részét. Munkáját mindenkor a nagyfokú szakmai igényesség jellemezte és tette eredményessé, példamutatóvá.

Munkája jelentőségét 1960-ban és 1965-ben az „Erdészet Kiváló Dolgozója”, 1967-ben az „Állami Gazdaságok Kiváló Dolgozója”, 1973-ban pedig a „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” kitüntetéssel ismerték el, számos elismerő oklevél mellett. Nyíltsága, szókimondása, mindig segítőkész kollegialitása közismert volt. Emlékét őrzi az erdész-, a vadász- és az agrártársadalom.

Új tagfelvétel

Berkes Sándor erdésztechnikus, Szentá; *Kárpáti Vilmos* erdész, Somogyiszob; *Farkas Andor* erdőmérnök, Somogyiszob—Kaszó; *Novotny Károly* mezőgazdasági mérnök, Somogyiszob—Kaszó; *Papp Imre* építőipari technikus, Inke; *Iványi Gábor* erdőmérnök, Budapest; *Juhász Zoltán* fővadász, Pusztavacs; *Murárik András* képesített könyvelő, Pusztavacs; *Horváth Róbert* erdésztechnikus, Ugod; *Berger Péter* erdésztechnikus, Ugod; *Merkel Gábor* erdőmérnök, Budapest; *Egri Valérné* (Kápolnai Judit) technikus, Budakeszi; *Ary Boldizsár* erdésztechnikus, Tünyomtatolcs; *Tatos István* gépészeti üzemmérnök, Nyíregyháza; *Pecseri Ede* műszaki tanár, Budapest; *Brenner József* szakközépiskolai tanár, Sokorópátka; *Horváth Vilmos* erdésztechnikus, Győr; *Behina István* öntő szakmunkás, gépkocsivezető, Kishuta; *Farkas Jánosné* (sz. Sutok Magdolna) adminisztrátor, Kishuta; *Dankó Lászlóné* bérelszámloló, Kishuta; *Szabó Jánosné* könyvelő, Kishuta.

AZ ERDŐ SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGA. Elnök: *dr. Solymos Rezső* a mezőgazdasági tudományok (erdészeti) doktora, Budapest; főmunkatárs: *Jérome René*, Budapest. Tagok: *Balázs István*, Budapest; *Bánszegi József*, Kemencepatak; *dr. Bondor Antal*, Budapest; *dr. Berdár Béla*, Budapest; *Botos Géza*, Debrecen; *Cebe Zoltán*, Szombathely; *Csötönyi József*, Budapest; *Deák István*, Tamási; *Erdős László*, Budapest; *dr. Firtás Oszkár*, Sopron; *Gáspár-Hantos Géza*, Budapest; *Haják Gyula*, Budapest; *dr. Herpay Imre*, a mezőgazdasági tudományok (erdészeti) kandidátusa, Budapest; *dr. Káldy József*, a mezőgazdasági tudományok (erdészeti) kandidátusa, Sopron; *dr. Kecskés Sándor*, a műszaki tudományok doktora, Sopron; *Keszthelyi István*, Budapest; *Király Pál*, Budapest; *dr. Királyi Ernő*, a közgazdasági tudományok kandidátusa, Budapest; *dr. Kiss Rezső*, Budapest; *Lakatos Zoltán*, Kaposvár; *Murányi János*, Budapest; *Ródek Márton*, Nagykanizsa; *Rácz Antal*, Budapest; *Sóos Károly*, Kecskemét; *Stádel Károly*, Győr; *Szentkúti Ferenc*, Pécs; *dr. Szepesti László*, a mezőgazdasági tudományok (erdészeti) doktora, Budapest; *Szikra Dezső*, Veszprém; *Tóth István*, Nőgrádvérőce; *dr. Tóth Sándor*, a mezőgazdasági tudományok (erdészeti) kandidátusa, Budapest; *Varga Béla*, Eger; *Vida László*, Szeged.

